

BILTEN SLOVENSКИH KATOLIŠKIH IZOBRAŽENCEV (SKI)
IN SOCIALNE AKADEMIJE

PRISPEVKI ZA POSINODALNO
LAIŠKO KONFERENCO
I. DEL

LETNIK 8

ŠTEVILKA 1 ■ APRIL 2003

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI)

Pred drugo svetovno vojno so se slovenski katoliški izobraženci zbirali pod okriljem Akademskega starešinstva, ki je nato nadaljevalo delo v Argentini, kjer deluje še danes. Doma je začel zbirati izobražence Jože Strgar, dipl. ing. agr., leta 1985 ob pomoči p. Mihe Žužka. Ker tedaj ni bilo mogoče niti misliti, da bi se registrirali kot civilnopravno društvo, so v cerkvenem okviru ustanovili Medškofijski odbor za izobražence (MOI). V njem so delovali mnogi današnji vidni javni delavci in politiki. Začeli so izdajati list za študente in izobražence Bilten, ki je danes prerasel v revijo Tretji dan. Po zmagi demokracije so mnogi vodilni člani MOI odšli v politiko in vse je bilo treba začeti znova. Leta 1994 smo na občnem zboru sklenili, da se preimenujemo v društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI). Od jeseni 1994 smo tudi civilnopravno registrirani. Podružnice (klubi) SKI pa so zaživele po vsej Sloveniji. Redno prirejajo predavanja in razprave o perečih družbenih temah. Med člane sprejemamo vse, ki jih zanima globlje reševanje vprašanj našega časa na osnovi krščanskih vrednot. Letošnja članarina je 3000 SIT in vključuje naročnino na interno glasilo ZRNO SKI, ki ga bomo pošiljali neposredno na naslove članov.

Slovenski katoliški izobraženci smo z mednarodno pomočjo in ob sodelovanju Inštituta za filozofijo in družbeno etiko pri Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1997 ustanovili Socialno akademijo (SAK). Namenjena je vsem, ki se želijo udeleževati javnega življenja, pa bi se radi prej poučili o pravnih, socioloških, filozofskih in moralnih tako teoretičnih kot praktičnih osnovah tega delovanja na področju gospodarstva, politike, javnega obveščanja in drugod. Take akademije že dolgo časa uspešno delujejo na Zahodu, posebno v Nemčiji in Avstriji.

Študij je izredni, traja eno leto in obsega približno 200 ur. Slušatelji, ki naj bi imeli vsaj srednješolsko izobrazbo, se zbirajo med šolskim letom ob koncu tedna v Ljubljani ali Mariboru. Diplome SAK bodo prav gotovo odpirale vrata do delovnih mest, kjer je javno delovanje bistveni sestavni del. Sedaj je vpisana sedma generacija slušateljev.

ZRNO, Interno glasilo SKI

Ljubljana, april 2003, letnik VIII, številka 1

Izdaja Društvo SKI, Slovenska cesta 19, 1000 Ljubljana

Žiro račun 50101-678-704092, tel. / (fax.): (01) 421 82 65 (60)

domača stran: www.drustvo-ski.si; e-pošta: ski@drustvo-ski.si

Urednik: dr. France Cvelbar

Urednik številke: Slavko Samotorčan, dr. med.

Oblikovanje naslovnice: Jan Kocbek

Jezikovni pregled: Barbara Gantar Močnik

Naklada 900 izvodov

ISSN 1408-1911

Beseda urednika,

pred nami je prva polovica prispevkov Posinodalne laiške konference, ki se je v okvirju Sveta katoliških laikov Slovenije (SKLS) odvijala 14. decembra 2002 na Teološki fakulteti. Konferenco smo si organizatorji zamislili kot nadomestek za drugi krščanski festival. Prvi je bil v Stični leta 2000. Na konferenci smo želeli široko odpreti posinodalni dialog med katoliškimi laišskimi združenji.

Ko smo vabili k udeležbi na konferenco, smo srečali številne posameznike in združenja, ki so se čutili od sinodalnega dogajanja nekakako izključeni ali pa odrinjeni na obrobje. Ti so vabilo k sodelovanju z veseljem sprejeli.

Nekateri se vabilu žal niso odzvali. Preprosto niso vedeli, če smejo sodelovati ali pa se jim je zdela udeležba na konferenci brez posebnega pomena, brez možnosti resničnega vpliva na življenje in delo Cerkve na Slovenskem.

Tisti, ki so se odzvali in pripravili svoj prispevek, so pokazali srčnost in odgovorno skrb za življenje in delo v Cerkvi. Bili so presenetljivo jasni, spoštljivi in iskreni. Prav vsak prispevek skriva v sebi pristno sporočilo, v katerem lahko zaslutimo iskreno ljubezen, pripravljeno tudi na nasprotovanje in žrtev.

Sporočilna moč prispevkov se je zdela tako velika, da bi bila velika škoda, če ne bi prišli med bralce Zrna SKI in med njimi našli svojega odmeva.

Na tem mestu je prav opomniti, da prispevki niso doktorske disertacije, kar seveda tudi ni bil naš cilj. So izraz ljubezni in zvestobe v odnosu do Cerkve, v kateri živimo. V tem je njihova bistvena sporočilna moč.

Vsem, ki sem jim na konferenci lahko prisluhnil, sem iz srca hvaležen za zgled njihovega krščanskega poguma, za iskrenost in ljubezen.

Slavko Samotorčan

Druga polovica prispevkov na Posinodalni laiški konferenci bo objavljena v naslednji številki Zrna SKI. Uvodno predavanje mag Vinka Ošlaka je bilo objavljeno v Zvonu št.1 (2003), str.49-55.

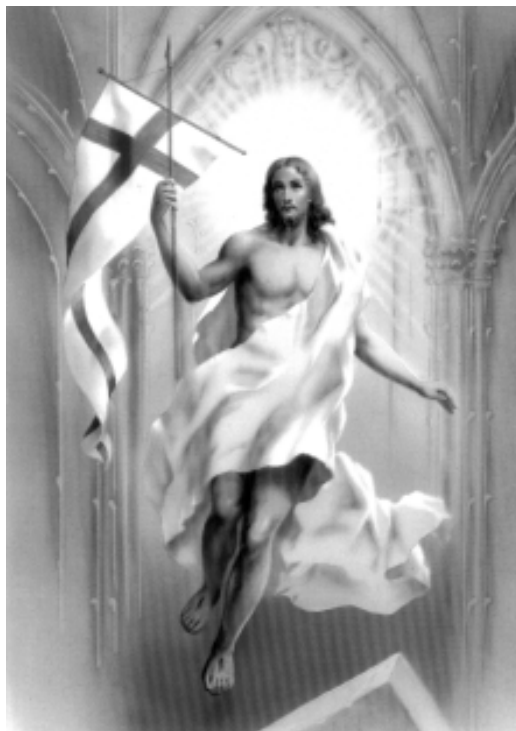
Opravičilo: Prispevek prof. Justina Stanovnika, ki je bil sicer pravočasno pripravljen, zaradi organizacijskega spodrsnjaja na srečanju ni bil predstavljen. Za nerodnost se avtorju iskreno opravičujemo.

Velikonočna misel.

Eno največjih razodetij krščanstva je trpljenje kot vrednota. Trpljenje, ki so ga ljudje v vseh časih preklinjali, je proglašeno za dragocenost. Še več! Bog je trpljenje izbral za rešenje človeškega rodu in pri tem žrtvoval celo svojega Sina. Neizmerni žrtvi je sledila tudi neizmerna nagrada. Žrtvovanega Sina je Bog obudil od mrtvih in ga poveličal. In ne samo to! Taka nagrada je po Sinovem zasluženju namenjena vsem Adamovim potomcem, tudi nam, le dodati moramo svoj delež.

Za Veliko noč si zaželim, da bi to nagrado v resnici dosegli.

Upravni odbor SKI

DUHOVNO POGLABLJANJE IN SAMOSPRAŠEVANJE

Justin Stanovnik

Biti resničen

Kristjani imamo vzgrajen alarmni sistem za resničnost. Izdelan je iz prilik, podob in besedi, ki se nanašajo na farizejstvo. Najhujše besede, ki jih lahko preberete v svetopisemskih besedilih Nove zaveze, so namenjene farizejem in njihovemu načinu obstajanja. Farizejstvo je največja in najbolj obsojena zavrženost. Zato ljudje, ki so prejeli osnovno katehezo v šoli in so jo pozneje s poslušanjem besedil, ki jih prebirajo v cerkvi, vsako nedeljo obnavljali in dopolnjevali, nosijo v sebi duhovno snov, ki je posebej občutljiva za to, čemur rečemo resničnost: najhujše, kar se človeku lahko zgodi, je to, da ne bi bil to, za kar se izdaja, da je. Metafora o pobeljenih grobovih sega v najgloblje dno zavrženosti.

S pojmom farizejstva sem hotel pokazati, kako smo kristjani miselno konstituirani: da je pojem resničnosti osnovna sestavina našega duhovnega in moralnega sveta - da vemo, kaj je resničnost in kako zelo z njo stojimo ali pademo.

Toda še preden razvijemo uvodno misel, moramo vedeti, da je - tako kakor vsemu drugemu - tudi resničnosti treba

dati njej lastno mero. Človek je samemu sebi uganka in neznanka in zadnje resničnosti nikoli ne doseže. Zato ji mora dati mero. Mera, s katero se resničnost meri in postavlja, ima svoje ime: naklonjenost do ljudi ali skrb za ljudi. To je univerzalno merilo, uporabno za katerikoli položaj. Vsaka naša misel je resnična in vsako naše dejanje je resnično, če prenese naslednji preizkus: če lahko ugotovimo, da se dogaja na ozadju naklonjenosti do ljudi. Resničnost - ta tako temeljna reč - ima torej tudi svojo normo.

A to, kar smo povedali, še Vedno služi le za uvod v nek pojem. Z njim smo hoteli povedati, kaj je pravi kristjan: da je to predvsem resničen človek.

Sedaj pa se moramo izpostaviti nekemu drugemu premisleku. Vprašati se moramo, kakšne zahteve postavlja resničnost kot norma danes pred nas. Mislím, da se moramo tu odločiti za dve stvari.

Prvič bi za kristjane sedanjega časa lahko rekli, da nismo resnični, če na poglobljen in poudarjen način ne vemo, kaj je to krščanstvo. To se pravi, de tega ne vemo na doživet in izkustven način,

lahko bi rekli, da tega nismo nekako zagledali. Če namreč pravimo, da smo kako stvar zagledali, hočemo s tem reči, da je stopila pred nas v absolutni veljavnosti; ne samo pred nas, ampak tudi v nas, tako da odslej nanjo vedno lahko stopimo in vemo, da smo na trdnem. Takšno zagledano in trdno mesto je lahko prizor ali stavek ali trditev iz Evangelija, ki nas iznenada preseneti s svojo globino in ga doživimo tako, kakor da bi bil prav za nas napisan; da ga prav mi lahko tako razumemo. Obenem pa čutimo, da meče svetlobo za vse druge prizore, stavke in trditve. Zdi se, da je čas konvencionalnega krščanstva mimo in da prihaja čas za krščanstvo, ki izhaja iz globokega in intimnega zagledanja. Toda ali ga lahko dosežemo? Ali lahko zanj kaj naredimo? Mogoče je tako, da je nekaterim dano vnaprej, drugi pa morajo ob njem prebivati tako dolgo, da se jim nazadnje odpre. Ti ga pričakajo, da se izrazim z znano podobo, sedeč na pragu.

Ena prvina resničnosti je torej uvid, ki nima s časom nobene zveze in se lahko zgodi kjerkoli in kadarkoli v zgodovini. Do njega pride pravzaprav tako, da čas celo izključimo ali pa mu pustimo, da odide in se umakne sam. Če hočemo, da se v nas zgodi uvid, ga nič ne sme motiti. Čim bolj je nedotaknjen in čist, tem bolj je obstojen in za zmerom.

Druga stvar, povezana z resničnostjo, pa ni ločena od časa, ampak je vsa v njem. Govori o tem, da je resničnost našega krščanstva enako kot od notranjega doživetja odvisna od razumetja časa; ukazuje nam, da obstajamo tako,

kakor zahteva prav naš sedanji čas - ne katerikoli čas, ampak prav naš sedanji čas. Za naš sedanji čas pa velja, da krščanski soluciji človeka in sveta ni naklonjen. Mislim, da ne bi bilo prav, če bi rekli, da ljudje niso naklonjeni krščanski soluciji. Naklonjen ji ni čas, kakršen se je naredil iz neštetihih človekovih odločitev in dejanj. Recimo tako: čas, ki se je naredil iz neštetihih človekovih odločitev in dejanj. In v času, kakršen se je naredil, je nekaj protislovnega: še noben čas krščanstva ni tako zelo potreboval in noben čas ga se ni tako težko sprejemal. Saj ni tako, mar ne, da ga ljudje ne bi hoteli sprejemati iz čiste hudobije. Saj ne moremo tako zelo obsoditi ljudi. Mogoče je bolj res, da se je na svetu dvignil poseben hrup, v katerem ravno najglobljih in najfinejših glasov ni mogoče slišati; da ravno tistih glasov ni slišati, ki so izvorno človeški in v njihovi odsotnosti človek ne ve več, kaj je. Ali pa za vsem tem ni hrup, ampak so se ljudje znašli v posebni pokrajini - v pokrajini instrumentarnega uma - kjer se tisti glasovi ne samo več ne slišijo, ampak jih sploh ni. Ni jih več zato, ker so že vnaprej - še preden so nastali - nelegitimni in smešni. To je sedaj čas in zanj moramo povedati nekatere stvari.

Govorimo, gotovo se še spomnite, o resničnosti krščanskega človeka. O eni od njenih prvin smo že govorili - o tem, da mora človek kot enkratno bitje, kot oseba, zagledati veljavnost krščanstva, da ga mora doživeti v poudarjenem pomenu te besede; da mora notranje vedeti, da je to zagledanje pogoj njegovega krščanskega in človeškega obstajanja. A tu sedaj pride

še druga stvar. Krščanski človek bo resničen šele takrat, de bo noseč v sebi to obveščeno, zavestno obstajal v svetu, kakršen se je naredil in kakršnega smo v nekaj potezah opisali. Krščanski človek ni sam. Tudi pred Bogom stoji skupaj z drugimi: tako stoji pred njim in tako bo stal v eshatonu. Krščanski človek obstaja lahko samo odgovorno. In kakšna je njegova odgovornost za svet, kakršen se je naredil?

Predvsem mora biti normalen človek. Vedeti mora, da ima svet svojo zakonitost in svojo avtonomnost. Zato kristjan ne sme mešati misterija in politike, tako da bi vnašal misterij v politiko in politiko v misterij. V politiki - ta pa obsega, ko vse premislimo in povemo, celoto človekovega obstajanja v družbi - mora biti na tak način, da bodo ljudje - ljudje, kakršni so se naredili, kot smo rekli - mogli verjeti, da so stvari, ki zanje kristjan pravi, da jih nosi v sebi, legitimne; da imajo pravico do obstoja, da so razmisleka vredne. Krščanski človek mora torej biti predvsem normalen človek; Vedno, v svetu, kakršen se je bil naredil, pa posebej. Dovoljeno mu je imeti napake, ne sme pa biti čudak - ne sme biti šemast. Mora biti predvsem kredibilen človek. Če ima možnost, da gre v spovednico, mu to še ne daje pravice, da lahko počne karkoli. 'Karkoli' lahko pomeni, da danes govori drugače kot je govoril včeraj, ne da bi natanko pojasnil, zakaj. Tudi to, da ne stoji za besedo, ki jo je dal; da ne izpolnjuje pričakovanj, ki so jih ljudje vanj položili. 'Karkoli' lahko pomeni, da je danes črn in jutri rdeč. Ne smemo pozabiti, da je

puckizem pojav na krščanski poluti naroda. (Nekoč bomo prosili dr. Andrej'a Capudra, da nam pove, kaj bi s Puckom naredil Dante.) K normalnosti spada tudi to, da nismo neumni. Če človeka na primer tepejo, je normalno, da ve, da ga tepejo. Ni ravno treba, da udari nazaj, a če ga tepejo, mora vedeti, da ga tepejo. Ni treba, da reagira, sploh pa mu ni dovoljena nobena histerija, a vedeti mora, kaj se z njim dogaja. Nobena etika mu tega ne prepoveduje. Zares mislim, da moramo postaviti načelo: Ne smemo biti neumni! Če se na televiziji ali v časopisih norčujejo iz stvari, ki so ti svete, moraš to opaziti in si zapomniti. Seveda ne gre samo za svete reči. K normalnosti krščanskega človeka spada posebna občutljivost, ki je v zmožnosti, da se čuti žaljenega. Če se pred njim potvarja resnica, če se pred njim razkazuje nesramnost, mora biti krščanski človek žaljen. Če človeka stvari ne žalijo, ne more računati na rešpekt ljudi.

Naj za konec, ker sem pač učitelj, ponovim. Tema tega kratkega sestavka je bila resničnost krščanskega človeka. Najprej smo preko pojma farizejstva izolirali in identificirali pojem resničnosti. V analizi, ki je sledila, pa smo odkrili njeno notranje bistro in ga povzeli z besedo zagledanje ali doživetje. Potem smo tako najdeni pomen resničnosti še dopolnili z zahtevami, ki jih pred kristjana postavlja sodobni svet - svet, kakršen se je bil naredil v treh stoletjih novoveške moderne.

Bogdan Žorž

Slovenski katoliški izobraženec med vero, tradicijo in strahom

Sinodalne dokumente je, kljub njihovi nejasnosti in nedorečenosti na posameznih mestih, mogoče razumeti tudi kot smernice za oblikovanje trdnejše, pokončnejše drže slovenskega katoličana. Slovenski katoliški izobraženec je pri tem v še nekoliko bolj izpostavljenem položaju, saj se v našem širšem javnem prostoru še kar naprej poskuša ohranjati stališče, da izobraženost, zlasti pa znanstvenost, pomeni tudi ateizem – ali vsaj hladnost v verskem izjavljanju. Izraz »pokončna drža« razumem kot pogum (Mt 10, 31), a nenasilnost (Mt 5, 39; Lk 6, 29); zvestobo svojim načelom (Jn 8, 32 – 32), a odprtost svetu in razvoju (1 Tes 5, 21); prepričljivost v učenju in pričevanju (Mt 28, 20), a skromnost, ponižnost in spoštljivost (Mt 11, 29); delovanje v želji za prenovitev sveta (Mt 28, 19), a v spoštovanju svobodne volje in pravice do izbire vsakega posameznika (Mt 22, 14). Kot psihoterapevt vidim v tako pojmovani »pokončni drža« bistvo tega, čemur v popularnem sodobnem jeziku pravimo osebna rast, osebna zrelost. Za doseganje takšne osebne zrelosti pa ne zadošča osebna odločitev, ne zadoščajo močne želje, ampak je potrebna trdna volja za soočenje s svojimi travmami,

potrebno je te travme predelati in spremeniti v pozitivno življenjsko izkušnjo, kar je bistvo sodobnega psihoterapevtskega prizadevanja. Kristjani tej psihoterapevtski usmeritvi dodajamo božjo milost kot nujen predpogoj za osebno rast. Toda ob tem prav kristjani radi pozabljamo na drugi, osebni del, na tisti del, ki v vsakem primeru ostane človekov, ostane njegova osebna izbira.

Ideje o oblikovanju trdne, pokončne drže slovenskega katoličana so sicer zelo lepe, a ostajajo in bodo ostale zgolj lepe in plemenite misli, če jih ne bomo umestili v današnji čas in prostor. Pri tem ne gre za vprašanje prilagajanja vere današnjemu času, kar nekateri tudi poskušajo in česar se cerkveni očetje (upravičeno) tudi boje, ampak za preprosto dejstvo, da današnji človek živi v današnjem času in današnjih razmerah in se temu nujno mora prilagajati. Samo v tem so spremembe v Cerkvi utemeljene in ne le utemeljene, tudi nujne.

Prilika o bogatem mladeniču (Mt 19, 16–23) je za današnji čas še kako aktualna, saj označuje bistveni konflikt zahodnega človeka. Zahodna kultura je kultura blagostanja, zemeljskega bogastva vseh vrst, ki kliče, vabi k sebi, ki veže nase.

Kristus pa nas iz Evangelija vabi, da se prav temu bogastvu odrečemo in hodimo za njim. Vendar se nam vsem zastavlja veliko vprašanje, kaj pomeni »hoja za njim«. Sam evangelijev ne razumem tako, da naj se kristjani varno izoliramo od nevarnosti sveta, zapremo v geto, ampak naj hodimo za njim »tu in zdaj«, sredi tega sveta, v katerem živimo, naj sredi tega sveta izpričujemo Kristusovo zapoved ljubezni.

Slovenci pripadamo temu zahodnemu svetu in smo prav tako obremenjeni z bremenom bogastva, blagostanja. Poleg tega je slovenski katoličan obremenjen še z bremenom pretekle polstoletne politične situacije, ki ga je silila v neko dvojnost življenja: v neko javno, zunanje življenje, ki ga je živel v danih razmerah totalitarnega sistema, ter v svoje zasebno življenje v veri in po veri, ki ga je krmilil, kot je vedel in znal, ker mu nihče (tudi Cerkev na Slovenskem ne) ni znal dovolj jasno povedati, kako naj to dvojnost usklajuje. To dvojnost so določale, in jo v veliki meri še vedno določajo, tri močne prvine:

- vera, kot spoznanje resnice, bistva in smisla svojega življenja;
- tradicija, kot skup pozitivnih izkušenj, običajev, navad, ki so se oblikovale skozi preteklost;
- strah, kot bivanjski strah pred izgubo lastne identitete, kot materialni strah pred izgubo moči, ugleda, položaja, dobrin, ter kot transcendentni strah pred večnim pogubljenjem.

Vera je nesporni temelj pokončne države. Cerkev na Slovenskem je kot del vesoljne

Cerkve nesporna nosilka te vere. V preteklem polstoletnem obdobju je Cerkev na Slovenskem to svoje poslanstvo tudi dovolj suvereno opravljala. Po uvedbi demokracije in osamosvojitvi Slovenije se včasih zdi, kot da tu škriplje. Cerkev na Slovenskem je velik del svojih moči usmerila v materialno področje (denacionalizacija, vračilo premoženja), kar je njenim nasprotnikom nudilo obilo možnosti za napade nanjo in kar je tudi mnoge verujoče spravilo v dvome. Prav tako je veliko moči in naporov usmerila v prizadevanja za popravo krivic, kar je prav tako pri nasprotnikih služilo kot osnova za napade in pri mnogih verujočih za dvome. Ne dvomim v upravičenost teh dveh drž slovenske Cerkve, toda »upravičenost« je pojem, ki ne pripada veri, ki ne pripada Evangeliju - ampak zahodni kulturi in vsemu, kar sodi zraven. Moč vere je v Jezusovi zapovedi ljubezni. Da bi nam jo dovolj jasno izpričal, se je sam uklonil krivici in ni terjal poprave krivic, ampak prosil za odpuščanje. Vse to ustvarja včasih občutek, kot bi bila v sedanjih tranzicijskih časih vprašanja vere v Sloveniji potisnjena v drugi plan.

Zdi se mi, da je to prva naloga slovenskih katoliških izobražencev: prispevati svoj delež k temu, da Cerkev spet postane in ostane predvsem oznanjevalka Evangelija.

Tradicija je v svojem pozitivnem pomenu zbir, skup pozitivnih izkušenj, ki se prenašajo naprej, da tako človeku lajšajo hojo po poti vere. Tradicijo si včasih predstavljam kot prometne znake in označbe na vozišču, ki mi lajšajo vožnjo.

Toda ne odpravim se na pot zaradi teh prometnih znakov, ampak zato, ker želim priti na cilj. Prometni znaki so različno pomembni: nekateri opozarjajo na nevarnosti, drugi nekaj prepovedujejo in zapovedujejo, tretji samo obveščajo. Zato se do njih tudi različno obnašam. Včasih se zgodi, da so neke ovire na cesti že odpravljene, upravljalci pa še niso odstranili prometnih znakov. Tu so prometni znaki odveč. Drugič me prometni znaki usmerjajo po varnejši, udobnejši cesti, a se sam kljub temu odločim, da jih ne upoštevam, da uberem nevarnejšo, a morda slikovitejšo pot ... Ali sem zato, ker teh in podobnih prometnih znakov ne upoštevam, slab voznik???

V vprašanjih verskega življenja se mi pogosto zazdi, kot da bi bila tradicija najpomembnejša, kot da bi bili prometni znaki pomembnejši od cilja. Kot da bi bila ta tradicija bolj sredstvo zaščite institucionalnih pozicij cerkvene hierarhije kot pa kažipoti vere. Ob spremembi družbenega sistema v Sloveniji so v Cerkvi na Slovenskem zelo zaznavne težnje po obujanju tradicije, ki je bila v preteklih desetletjih zatrta - tudi tiste tradicije, ki je balast in je že zdavnaj preživela. Jezus je jasno povedal: »Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote.« (Mr 2, 27). Tu se slovenski katoliški izobraženec sreča z drugo, morda še težjo nalogo od prve: prispevati k razumnemu sprotnemu in nenehnemu preverjanju tradicije, k temu, da ohranjamo, kar še rabimo, in opuščamo, kar postaja odveč. Ali, če ostanem pri prejšnji prisposodbi voznika: prispevati k

temu, da bi odstranili nepotrebne prometne znake, da bi ob tem, ko se gradijo nove in nove poti k istemu cilju, ko so tudi naši avtomobili vse močnejši, robustnejši, varnejši, vzdržljivejši ..., lahko varno uporabljali tudi manj običajne poti ...

Strah je varovalni, obrambni mehanizem, ki mobilizira človekovo energijo, poostri njegove čute, izostri pozornost, kadar se znajde v kakršnikoli nevarnosti. Tudi takrat, kadar se znajde pred neustreznimi izzivi, preizkušnjami, ki jim morda s svojimi omejenimi človeškimi zmožnostmi ni kos. O tem strahu Sveto pismo obilo govori in nam ga predstavlja pravzaprav kar kot nek poseben dar. Toda strah lahko postane človekova huda ovira, kar še posebej vemo in poznamo iz svoje klinične prakse psihoterapevti. Strah človeka ohromi, kadar je nejasen, kadar se človek ne zaveda njegovega pomena, kadar se pojavlja le kot nek avtomatizem v neustreznih situacijah, ko ga ne potrebujemo. Tak strah včasih človekovo delovanje ohromi, včasih pa njegovo delovanje preusmeri v napačno smer. Tako si npr. nekdo ne bo upal nekaj vprašati, ker se boji zavrnitve, drugi pa bo v podobni situaciji, zaradi strahu pred zavrnitvijo, raje napadel, kritiziral in zahteval namesto vljudno vprašal ... Na področju vere se, posplošeno gledano, pogosto zaradi strahu, oznanjevanje sprevrže v boj za oblast ...

Strah ima v Cerkvi na Slovenskem ob polstoletni izrinjenosti iz javnega življenja še posebno mesto. Naivno je pričakovanje, da bo ob uvedbi demokratične ureditve ta strah, ki se je v

petih desetletjih zažrl v kosti, kar izginil kot nepotreben. Kot psihoterapevt se bom poslužil strokovne izkušnje: če je otrok ali odrasla oseba izpostavljen zatiranju, nasilju, zlorabam, se vanj naseli strah. Prekinitev tega nasilja, zatiranja in zlorab pa ne pomeni tudi osvoboditve strahu: strah ostane. Strah ne izgine sam od sebe, potrebno je trdo in naporno delo, da se ta strah ustrezno obvlada. Potrebno je ta strah najprej ozavestiti, zavedati se ga, sprejeti in preveriti, kje in kako je utemeljen, koristen, kje pa škodljiv. Zdi se, da se Cerkev na Slovenskem po uvedbi demokracije tega svojega strahu še ne zaveda. Obnaša se naivno - pogumno, kot da bi se strahu čez noč znebila, in se ukvarja predvsem s strahom, ki obremenjuje nasprotnike vere in Cerkve. Toda, tako kot prestrašenemu ne more pomagati premagovati strahu nekdo, ki je sam prestrašen, tudi poskusi pomirjanja nasprotnikov, ki jih dela Cerkev na Slovenskem, rojevajo slej ko prej nasprotno učinke.

Strah je v Cerkvi na Slovenskem prisoten na več ravneh. Že prej sem

omenil strah pri velikem delu duhovščine. Ne razumem in ne poznam dovolj dobro tega strahu, da bi o njem lahko razpravljali, a zaznavam ga v obrambnem in napadalnem vedenju posameznikov. Bolj pa poznam strah pri slovenskem verniku, še zlasti pri slovenskem izobražencu. Ta strah je lahko na prvi pogled banalen strah pred posmehom strokovnih kolegov, pred strokovnimi diskvalifikacijami zaradi njegove verske opredeljenosti, lahko pa je tudi strah pred naporom odrekanja, ki ga terja dosledna verska opredeljenost. Pri bolj osveščenem slovenskem izobražencu pa se dodatno pojavlja še strah pred zamerami, očitki znotraj Cerkve, če bi si drznil odločneje in bolj kritično spregovoriti o stanju in razmerah znotraj Cerkve. In tako se znajdemo v začaranem krogu, ko nam manjka pokončne drže, da bi z njo premagali strah, dokler ne premagamo tega strahu, pa o pokončni drži lahko le sanjamo!

In tu se odpira za slovenskega katoliškega izobraženca tretji, najzahtevnejši izziv: spopad z lastnim strahom!

Boštjan Udovič

Kritika kot nosilec razvoja

O skoraj vsaki stvari je težko razpravljati z laičnega položaja. Ena od izjem je gotovo Cerkev, ki je sestavljena iz laikov. Laiki smo njena esenca. Ravno zato smo poklicani, da jo soustvarjamo in so usmerjamo. To je velikokrat precej težka naloga, ki ji vsak ni kos. Mogoče tudi zato, ker se ne zavedamo natančno, kako lahko sploh pripomoremo k temu izredno pomembnemu cilju. Dejstvo pa je, da smo k temu poklicani vsi in je naša naloga, da izkoristimo vse poti, ki nam jih Cerkev nudi. Da bi Cerkvi in z njo vsem vernim lahko zagotovili čim boljše pogoje za življenje v veri, bi torej vsi skupaj morali narediti veliko več. Predvsem moramo znati vsa naša dejanja in napake oceniti. Znati moramo biti kritični. Seveda najprej do sebe, šele nato do drugih. In kakšna naj ta kritika bo, da bo prinesla zelene spremembe? Za začetek se je treba zavedati, da kakršnihkoli sprememb v organizaciji, kot je Cerkev, ne moremo pričakovati kratkorčno. Za vse dobro sta potrebna čas in trud.

Samokritika je pomembna tako za vsakega posameznika znotraj Cerkve kot tudi za Cerkev samo. Glede na to, da je tudi ta, kot vsaka druga organizacija, sestavljena iz posameznikov, bi z upoštevanjem samokritike izboljšali tudi celoto. Gotovo so najbolj na udaru kritike drugih tisti, ki imajo možnost sprejemati odločitve. Ko posameznik ocenjuje samega sebe, posebnih pravil ni. Način

kritike in posledice nam narekuje vest. Ko je kritika namenjena drugim, pa moramo biti zelo previdni. Posebna skrb mora biti posvečena vprašanju, če ni tedaj le rezultat določenih predsodkov ali napačnih ugotovitev, ki so včasih tudi izzvane. V tem primeru si je seveda ne bi smeli dovoliti. Tudi pri nas je kritika Cerkve in posameznikov znotraj nje velikokrat izzvana s strani tistih, ki jim je to v interesu. Danes pa obstaja množica različnih načinov vplivanja na množice. Sovraštvo in jeza pa sta čustvi, ki se ju da zelo hitro širiti, saj smo ljudje pogosto nezadovoljni z določenimi komponentami svojih življenj. To pa lahko hitro privede do neutemeljenih in hudih obtožb nedolžnih posameznikov. Poleg tega je danes na pohodu zavist. Čeprav je prisotna, odkar obstaja človek, je v času, ko se ljudje ženemo za vedno višjim standardom, prav posebej vplivna v družbenem življenju. Nagnjeni smo torej k iskanju in včasih izmišljanju napak tistih, katerih uspešnost nam ni všeč le zato, ker ni naša.

Če je kritika utemeljena, moramo biti posebej pozorni na njeno konstruktivnost. Tudi v Cerkvi je kritika potrebna, vendar mora imeti razumni kritik na voljo tudi predloge in rešitve. V nasprotnem primeru lahko kaj hitro ugotovimo, da za kritiko dejansko stojijo čisto drugi interesi. V primeru, da je kritika upravičena in konstruktivna, je tudi pozitivna. Takrat

smo lahko le zadovoljni, saj to pomeni, da nas zanima razvoj Cerkve in si želimo izboljšav znotraj nje.

Kritika sama po sebi seveda še ne prinese izboljšav. Potrebna je tudi pripravljenost na spremembe. Na tem področju mora Cerkev kot organizacija, pa tudi posamezniki znotraj nje, še veliko postoriti. Zavedamo se, da je to ena od organizacij, katerih togost je nujna, vseeno pa brez razvoja ne moremo slediti družbenim razmeram. Cerkev mora postati kritičen spremljevalec družbenih razmer, ki pa se jim zna na prav poseben način prilagajati. To je potrebno tudi zato, da pritegne tisto populacijo, ki je v največji nevarnosti, da se izgubi. Mladi so nosilci družbenih sprememb in zato toliko težje sprejemajo dejstvo, da Cerkev ostaja ista. Zelo pomembno je, da kot organizacija sprejema kritiko in jo poskuša tudi izkoristiti za napredek.

Po drugi strani se mi zdi zelo pomembno, da zna biti Cerkev kritična tudi do svojih posameznih članov. Še posebej to velja za tiste, ki jo predstavljajo. Zavedati se je treba, da slaba luč, ki jo nekateri mečejo na Cerkev, postavlja v senco vse njene pripadnike. Včasih je treba ubrati tudi precej rigorozne prijeme, ki pa morajo biti skladni s krščanskimi temelji. Vsi smo grešniki in vsi imamo načeloma pravico biti člani Cerkve, vseeno pa je treba o določenih težavah govoriti in jih na ta način odpravljati. Za spremembe na boljše in napredek je kritika nujna. Če se določen družbeni subjekt ni sposoben podvreči samokritiki, se lahko zanese vsaj na kritiko drugih.

Težava je v tem, da je danes slabih namenov več kot dobrih oziroma so bolj jasno vidni. Zato nikoli ne moremo natančno vedeti, kdaj je kritika dobronamerna in kdaj ne. Tako nam na koncu še vedno ostane samo lastna vest.

Pomembno načelo pa se mi tudi zdi, da moramo Cerkev izboljšati od znotraj in se ne odločati za razne alternative, ki so navadno le slabe kopije originala. Lažja kot je vera za vernika, bolj verjetno je bil njen nastanek pogojen s trenutnimi vzgibi in interesi posameznikov. Kritika je ravno odraz želje po spremembi od znotraj. Nujna predpostavka zanjo je želja ocenjevalca spremeniti strukturo, znotraj katere bi rad deloval tudi v prihodnje. Glede Cerkve lahko z gotovostjo trdimo, da je kritika vseh tistih, ki nimajo z njo nobene povezave, precej neumestna.

Če bomo vsi udje Cerkve do nje pošteno kritični in bomo ob kritikah predlagali tudi spremembe, gotovo tisti, ki o teh spremembah odločajo, ne bodo imeli tako težkega dela. Jasno pa je, da morajo biti tudi ti veliko bolj dojemljivi za te impulze in jim pripisovati težo, ki jim gre. V nasprotnem primeru bo Cerkev v očeh ljudi še naprej ostala toga organizacija, ki nima posluha za želje njenih članov in se bodo, predvsem mladi, od nje vedno bolj odmikali. Za vse nas je sinoda odlična priložnost, da izrazimo naše pomisleke in predloge, ki bodo imeli v tem kontekstu gotovo večjo težo kot smo je vajeni. Če bomo postali soustvarjalci Cerkve, bomo do nje čutili tudi veliko večjo odgovornost in nam ne bo vseeno, kaj se z njo dogaja.

dr. Peter Vencelj

Kristjan in slovenska družba

Slovenski kristjani že več kot pol stoletja živimo v družbeno nenaklonjenih razmerah, ki so nam v preteklosti onemogočale enakopravno sodelovanje in udeležbo v družbenem življenju, danes, v času samostojne države Slovenije, pa se z različnimi metodami vzdržuje občutek družbene drugorazrednosti in nepotrebnosti za urejeno duhovno in versko življenje v državi. Razumljivo je, da je posledica takšnih odnosov umikanje velikega števila kristjanov iz javnega in splošno družbenega življenja, kar je za kvaliteten družbeni razvoj nenormalno, škodljivo in nedemokratično.

Kako prav je, da je Cerkev na Slovenskem sklicala Plenarni zbor, ki smo ga sklenili v lanskem maju z razglasitvijo sklepnega dokumenta. Dokument obravnava predvsem notranje življenje in nadaljne usmeritve v Cerkvi na Slovenskem, o vlogi kristjanov v širšem družbenem življenju pa govori le na načelni ravni. Delno je to razumljivo, saj je osnovna naloga takšnih zborov res najprej notranje urejanje odnosov v Cerkvi. Po drugem vatikanskem zboru gre za skupno skrb in sodelovanje klerikov in laikov v delovanju in služenju Cerkve

vernemu občestvu. Vendar živimo vsi skupaj tudi v državni skupnosti in naša naloga je prispevati k razvoju Slovenije v pravično, demokratično in socialno družbo. Ne verjamem v možnost uspeha prenove v Cerkvi brez naše zadostne prisotnosti na drugih področjih slovenske družbe.

Pot, po kateri gre danes Slovenija, ne obeta nič dobrega. Formalno smo se rešili nekdanjega ideološkega oklepa, ostali pa so mnogi negativni družbeni odnosi, pogledi in pojmovanja. Težko govorimo o pravni državi, razvija se birokratsko centralistično vodenje družbe, opravka imamo s korupcijo, oblastništvom in različnimi privilegiji. Nevarna je smer družbenega razvoja v hedonistično in potrošniško družbo. Zmotno je mišljenje, da se bodo stvari uredile z našim vstopom v EU. Sami se bomo morali spopasti s temi problemi. Le skrb za materialne dobrine je za normalno življenje in razvoj družbe premalo. Ohranjanje naše narodne identitete, jezika, kulturne in duhovne dediščine, skrb za plemenite medsebojne odnose, strpnost, spoštovanje v različnosti, vzgoja h kulturi srca in še marsikaj, kar smo že v preteklosti imeli, pa smo žal

opustili ali zanemarili, je naša naloga in skrb – te naloge ne bo opravil nihče drug, to moramo narediti sami. Poln družbeni razvoj zahteva ne le materialne bogate družbe, zahteva prav enako tudi kulturno in duhovno bogato družbo. Šele v taki družbi moremo govoriti o pravi kvaliteti življenja.

Naj se vrnem nazaj k Plenarnemu zboru. Ne moremo biti zadovoljni z vlogo in prispevkom laikov v tem zboru. Prvo zasedanje Plenarnega zbora je kazalo, da bomo laiki aktivneje sodelovali pri oblikovanju posameznih vsebin zbora. Uspeli dekanjski sinodalni dnevi so nam bili v oporo in izhodišče za naše delovanje. Na drugem zasedanju pa se je zgodilo, da je bil naš glas šibak in ne dovolj jasen. Razen nekaj posameznikov smo bili bolj ali manj le opazovalci. Kasneje sem se

vprašal, kaj se je zgodilo in kje je bil razlog za skromen delež laikov v drugem zasedanju Plenarnega zbora. Eden od razlogov za tako slabo aktivnost laikov je v tem, da se pred drugim zasedanjem zbora nismo srečali in skupaj oblikovali stališč do posameznih predlogov. Nedvomno bi takšno srečanje odprlo še marsikatero temo ali vprašanje, ki je tako ostalo neizrečeno ali nedorečeno. Zato sem še posebno vesel pobude za posinodalno srečanje laikov. Morda bi kazalo uveljaviti stalna srečanja vsaj enkrat letno tudi na nižji ravni – “regijski” ali dekanjski. Le aktivnost v notranji prenovi Cerkve in hkrati udeležba pri reševanju odprtih družbenih problemov nam zagotavljata možnost za enakopravno in polno odgovornost in delo v družbi.

Slavko Samotorčan

Slovenski kristjani v iskanju svoje identitete

V svoji dvatisočletni zgodovini se je Cerkev vedno znova in znova prilagajala potrebam časa in prostora, v katerem je oznanjevala veselo sporočilo. Cerkev se dobro zaveda, da je vedno znova potrebna prenove in se ne utruji neprestano prenavljati samo sebe.

V zgodovini vsake krajevne Cerkve obstajajo trenutki (le-ti so lahko dolgi tudi nekaj let), ki so za njeno življenje in delovanje ključnega pomena. Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem je nedvomno eden takšnih ključnih trenutkov.

Osebnost sem verjel, da se Cerkev na Slovenskem zaveda, da je eno ključnih vprašanj, na katero bi Plenarni zbor moral odgovoriti, vprašanje identitete Cerkve na Slovenskem in obenem tudi vprašanje identitete vsakega kristjana. Bojim se, da je Cerkev temu vprašanju posvetila premalo pozornosti.

Seveda bi moral na tem mestu jasno pokazati in razčleniti, kje vse se kaže ta kriza identitete Cerkve na Slovenskem, vendar mi čas tega ne omogoča. Kljub vsemu bom izpostavil dva temeljna nivoja, na katerem se ta kriza najjasneje izraža:

1. Kriza identitete na nivoju osebnega pričevanja vsakega izmed nas.

Kriza identitete vsakdanjega kristjana - laika se najbolj kaže v pomanjkanju poguma, da bi se v svojih odločitvah zanašal na svojo vest ali da bi živel iz božje Besede in zakramentov. Neprestano pričakuje, da se bo zanj in v njegovem imenu odločal klerik, zato le – tega obremenjuje tudi takrat, ko to ni nujno potrebno, pa tudi v zadevah, ki ne potrebujejo klerikove prisotnosti.

Zato smo kristjani neprepričljivi v besedah in dejanjih, malodušni, brez prave volje po delovanju, nepripravljeni na sodelovanje, brez osvobajajočega krščanskega veselja, pogosto polni nezadovoljstva, neupravičenih kritik (pogosto prav do klerikov) in godrnjanja.

Opaziti je mogoče tudi naslednje splošno veljavno pravilo življenja, obnašanja in delovanja v Cerkvi in javnosti: ne izstopati iz povprečja ostalih verujočih. Večina tistih, ki se izpostavijo, je obsojena na očitke svoje verne okolice, da se povišujejo, ali pa na prikrito posmehovanje in ignoriranje.

2. Kriza identitete Cerkve kot institucije.

- Ta se kaže predvsem v ukvarjanju Cerkve same s seboj. Načrti, itinerariji,

odbori, pododbori, komisije itd. se kar množijo. Tako večina duhovnikov vodi še kakšen odbor, pododbor ali komisijo na škofijskem ali dekanijemskem nivoju, ne da bi si to resnično želeli ali se čutili sposobne, da tako skupino uspešno vodijo. Zato že imamo na papirju veliko načrtov, redki pa resnično zaživijo. Bojim se, da bo udejanjanje sklepnega dokumenta zavilo ravno v to smer – novi odbori, novi pododbori, nove zadolžitve ...

- Kriza se kaže tudi v strahu pred inovativnim razmišljanjem in vsebinskimi spremembami.

- Katoliški mediji, ki so postavljeni s strani struktur, so do njih veliko premalo kritični, zato se v javnosti ustvarja mnenje, da je v Cerkvi vse lepo in prav in da so za vse krivi »drugi«.

- Kriza se kaže v obliki bolj ali manj prikritega nezaupanja do laikov. V vsakdanjem življenju in delovanju v Cerkvi so kreativni laiki neprestano izpostavljeni preverjanju njihove pravovernosti.

- Tudi za klerike velja podobno kot sem prej navedel za laike; ne izstopati iz povprečja, ki ga nalaga službeno duhovniško/redovniško poslanstvo. Pritiski na klerike, ki si upajo izstopati iz povprečja svojih vrstnikov, so največji prav iz lastnih vrst. Tam največkrat naletijo na nerazumevanje in posmehovanje.

Glavni vzrok za krizo identitete Cerkve na Slovenskem so, kljub koncilskim navodilom, še vedno močna nihanja med prejšnjim avtoritativnim in novim, bolj demokratičnim, služočim modelom Cerkve. Stari avtoritativni

model je manj zahteven, bolj prozoren, vendar ne ustreza našemu času, ko za evangelij ni odgovorna samo hierarhija, ampak vsa Cerkev.

Laiško delovanje seveda lahko zaživi le v Cerkvi, ki služi. S svojimi pobudami in delom so laiki le v taki Cerkvi dobrodošli. Njihove napake, ki delo vedno spremljajo, so sprejete z razumevanjem. V takem primeru npr. župnijski svet ali katoliško združenje, tvorno sodeluje z župnikom pri upravljanju župnije in ga lahko celo razbremeni, da mu ostane več časa za njegovo osnovno poslanstvo.

Pri avtoritativnem gledanju na vlogo Cerkve za laiško sodelovanje ni prostora. Tako smo priča, da je veliko župnijskih svetov samo na papirju ali pa se sestanejo za kake pol ure in potrdijo v bistvu že pripravljene sklepe. Verniki, tudi člani župnijskega sveta, so samo potniki na ladji, ki pluje v večnost. Za njihovo usodo je odgovoren kapitan, župnik, škof.

Laiki pričakujemo, da bo Cerkev na Slovenskem vsak dan bolj služoča.

V služočih Cerkvi je življenje za hierarhijo in za laike bolj zahtevno, je pa bolj pristno, bolj prilagojeno sodobnemu človeku, ki želi in tudi mora demokratično sodelovati pri javnih in tudi verskih zadevah. V Cerkvi, ki je v resnici služoča, je manjša nevarnost za individualizem (tekmovalnost v modelih avtomobilov, posedanje pred računalnikom, TV, potovanja, vikendi, dragi športi), ki se je med laiki in duhovniki srednje generacije razpasel po Sloveniji. Verniki se čutijo odgovorne za javne zadeve in so pripravljene pri njihovem reševanju tudi

prostovoljno sodelovati.

Identiteta duhovnikov in laikov sta med seboj soodvisni. Ko bo oz. tam, kjer bo duhovnik v polnosti zaživel svojo identiteto, bomo svoje mesto v Cerkvi prepoznavali tudi ostali kristjani. Kajti pristno pričevanje pastirja krajevne Cerkve verujočih nikoli ne pusti ravnodušnih, temveč jih neprestano spodbuja k preseganju samih sebe.

Takrat bo tudi laiški teolog lahko začutil, kakšna je njegova poklicanost in kje so področja, ki kličejo po njegovem

sodelovanju. Takrat bo kristjan lažje in bolj suvereno prevzel naloge in zadolžitve v svoji krajevni Cerkvi. Takrat se katoliški izobraženec ne bo več negotovo skrival, temveč stopil na mesto, ki mu pripada.

Šele takrat, ko bo slovenski kristjan začutil in zaživel svojo identiteto, bo postal tudi samozavesten in polnopravni partner v dialogu s svetom, v katerem živi, in njegov kreativni oblikovalec. To velja za vsakega posameznika, za vsakega izmed nas, pa tudi za vse nas kot skupnost, božje ljudstvo.

Mirko Potočnik,

“Vrtičkarsko razmišljanje” kot duhovna rakasta rana v Cerkvi

Sodelovanje med župnijami, škofijami, redovi in škofijskimi duhovniki.

Sodelovanje v Cerkvi na Slovenskem med posameznimi župnijami, redovi, laiki in kleriki je prav tako kot solidarnost in medsebojna pomoč v Sloveniji preizkusni kamen. **Ali mislimo in hočemo svojo vero živeti po evangeliju ali pa nismo resni!**

Žal prevečkrat pozabljamo, da je Cerkev vesoljna in se zapiramo v ograde svojih župnij ali občestev, duhovnih gibanj, molitvenih skupin. Tema je vsebinsko zelo obsežna, zato se bom omejil na to temo, kot jo vidimo v Frančiškovem svetnem redu (FSR).

Sveti oče Janez Pavel II. je pri sprejemu članov FSR iz vsega sveta poudaril prav njihov povezovalni pomen v novi evangelizaciji in močno spremenjenem načinu življenja sodobnega kristjana in človeka. Delovanje vernikov ni več omejeno le na meje svoje župnije. Nekateri od njih so tudi premajhni in imajo tudi premalo duhovnikov in usposobljenih laikov za kvalitetno opravljanje vseh nalog, ki so naložene

župnijam od pastore in oblikovanja liturgije do skrbi za vzdrževanje cerkva in vsega župnijskega premoženja. Medžupnijsko povezovanje in prepletanje je nujno ter je tudi eden od pogojev za novo evangelizacijo.

Na poseben način smo se s problemom »vrtičkarstva« srečali v Frančiškovem svetnem redu Slovenije. Frančiškovi bratje in sestre smo razdeljeni na tri redove, ki jih je ustanovil sv. Frančišek: **I. red** (red manjših bratov), **II. red** (sestre klarise) in **III. red – red bratov in sester laikov**, ki se trudijo živeti evangelij po zgledu sv. Frančiška v svetu.

Zgodovina Cerkve je polna delitev. Tudi Frančiškovi bratje I. reda so se razdelili na tri veje – obediencie: **frančiškane, kapucine in minorite**. Vsem trem redovom je bila po vodilu naložena skrb za **duhovno vodstvo** laičkih bratov in sester. V FSR se povezujemo v krajevnih bratstvih (KB), ki jih kanonično ustanovi oz. potrdi provincial I. reda. Tako so bila posamezna bratstva v oskrbi različnih provinc. V

nekaterih mestih so bili lahko celo hkrati samostani vseh treh obedienc in vsak samostan je »skrbel za »svoje« krajevno bratstvo. Dolgo je trajalo, preden so se posamezna bratstva med seboj povezala v enotno narodno bratstvo in ni bilo več pomembno, pod okriljem katere od provinc prvega reda so.

Vidni znaki vrtičkarskega razmišljanja.

Sodelovanja med samostani različnih provinc je bilo zelo malo, prihajalo je celo do nesporazumov in ljubosumja, posebno tam, kjer so redovniki upravljali sosednje župnije. Sprva so se tudi krajevna bratstva ozemeljsko pokrivala z mejami župnij.

Vsako občestvo in tudi KB FSR poznajo v svojem delovanju nihanja – življenje in delo je v nekem obdobju bolj razgibano in bogato ali pa bolj siromašno. Ljudje pa se vedno raje zbiramo, tam kjer je lepše, se med seboj srečujemo in si izmenjujemo informacije o tem, kaj pochnemo.

Tako je spontano prihajalo tudi do prehajanja iz enega bratstva v drugo. To pa ni bilo vedno všeč asistentom iz prvega reda. Prihajalo je do ljubosumja, če se je kje zbiralo več ljudi, ali več mladih, če se je kje več dogajalo ...

Podobno je tudi v župnijah, ko preštrevamo, v katero cerkev morda v drugi župniji hodijo »naši farani«.

Prav zaradi takega gledanja prihaja pogosto do podvajanja. Če imajo oni Frančiškove otroke, jih imejmo še mi, če so pri njih duhovne vaje, morajo biti tudi

pri nas ...

Posledica podvajanja je vedno večje pomanjkanje ljudi, voditeljev, duhovnih asistentov, animatorjev in njihovo slabše delo, ker se svojemu delu ne morejo v celoti posvetiti.

Mnogi redovniki zaradi tega preveč garajo in tudi uničujejo svoje zdravje!

Kako se to odraža v življenju Cerkve?

Sprva so posledice morda neopazne, vendar kmalu pride do pomislekov o evangeljskosti takega obnašanja in manjšega zaupanja v odgovorne. Ljudje postanejo »previdni« zunanji opazovalci, gluhi za povabila k sodelovanju in pomoči.

Verniki in drugi ljudje izgubljajo zaupanje v Cerkev in njeno poslanstvo, predvsem medsebojno solidarnost in ljubezen.

Kako lahko govorijo o ljubezni do bližnjega, če sami niso pripravljeni pomagati sosednji župniji ali če niso pripravljeni prositi za pomoč(!) svoje sosednje župnije. Medtem ko v »bogatih« župnijah blagoslavljajo nove težke zvonove, se v revnih župnijah podirajo zvoniki!

Skoraj enako velja za nesodelovanje med različnimi duhovnimi gibanji laikov. Bolj ali manj se vsi naslanjajo na duhovno vodstvo duhovnikov in redovnikov, ki pa s svojim delom in zgledom vernike večkrat delijo kot pa zblizujejo. Dostikrat tudi s tem, da je v posameznih župnijah »ponudba« prevelika.

Kje so znaki upanja, kje se kaže preseganje takega razmišljanja?

Sv. Frančiška je Bog poslal, naj popravi Cerkev, ki se podira in temu naročilo

sledijo vsi njegovi bratje, kolikor le zmorejo.

V Frančiškovem svetnem redu smo te delitve in vrtičkarstvo v veliki meri preseгли. Lahko rečemo, da smo prav laiki vzpodbudili brate prvega reda k večjem medsebojnem srečevanju, spoznavanju in skupnem delovanju.

To se kaže v številnih srečanjih, ki jih pripravljamo skupaj, v duhovnih vajah, ki jih skupaj vodijo bratje različnih obedienc. V povezovanju skupin mladih romarjev in vseh, ki se zbirajo v njihovih mladinskih skupinah.

Duhovno vodstvo nas laikov je prevzel kolegij duhovnih asistentov, ki je sestavljen iz bratov vseh treh redov ...

Duhovne obnove, razna srečanja in predavanja imajo npr. v krajevnem bratstvu pri minoritskem samostanu bratje frančiškani in obratno ...

Spremembe pa so v zadnjem času tudi v posameznih krajevnih bratstvih, ki so vse manj krajevna, ampak so vedno bolj občestva, ki se zbirajo v nekem kraju.

K preseganju župnijskih meja veliko prispevajo tudi bratstva, ki se zbirajo v samostanih, ki nimajo v oskrbi župnij. Redovniki se zato lažje posvečajo svojemu osnovnemu poslanstvu, ob tem pa seveda lažje sodelujejo tudi z vsemi sosednjimi župnijami.

Člani FSR so marsikje v svojem okolju odločilno prispevali k boljšemu sodelovanju med župnijami in samostani. Najprej seveda tako, da so skoraj vedno aktivni sodelavci v svojih župnijah v ŽPS, Karitas, kot kateheti itd., ob tem pa so istočasno tudi sodelavci samostana!

Tudi vrtičkarstvo se konča, če je ljubezen do bližnjega iskrena. Meje in razmejitve so seveda potrebne, a moramo neprestano skrbeti, da ne postanejo ograde in plotovi. Laiki smo poklicani, da nanje opozarjamo in jih pomagamo odstranjevati.

Seveda, če resnično želimo živeti Kristusov evangelij!

Jože Lun

Kdaj bodo vidne spremembe, ki jih naroča sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem?

Najverjetneje nikoli, če se bomo zanašali drug na drugega in čakali, da bo ukrepal nekdo drug! Lahko pa kaj kmalu, če se bomo le zavedli svojega poslanstva, ki je v tem da postanemo luč narodom in znamenje odrešenja za ves svet in če bomo svojo soodgovornost za rast Cerkve, naše skupne matere, priznavali ne le z ustnicami, ampak jo vzeli zares – odgovor je torej v naših rokah!

Neokatehumenska pot ima prav na tem področju pomembno nalogo. Slabo izpolnjevanje našega poslanstva je mogoče pojasniti edino tako, da priznamo svojo premajhno gorečnost in pogosto prisoten razkorak med oznanjevanjem in dejanskim življenjem, da o lenobi sploh ne govorimo.

Naravo Neokatehumenske poti je določil njegova svetost Janez Pavel II., ko je v svojem pismu *Ogniquialvolta* že leta 1990 zapisal »Priznavam Neokatehumensko pot kot itinerarij katoliške vzgoje, veljavne za današnjo družbo in čas«. Velike besede priznanja predstavljajo spodbudo vsem, saj v oznanjevanje niso poklicani le tisti, ki oznanjajo z besedami, ampak prav vsak brat in sestra na tej poti, hočeš ali nočeš, oznanja s svojim življenjem in zgledom.

To pa nam nalaga tudi veliko odgovornost, kajti gorje onim, ki pohujšajo katerega izmed najmanjših.

Neokatehumenska pot služi škofom kot eden od načinov za uresničevanje uvajanja v krščanstvo v škofiji, ter kot nenehna vzgoja v veri, po navodilih II. vaticanskega koncila in cerkvenega učiteljstva in eden od načinov dela za novo evangelizacijo. Verjetno se vam že ob samem imenu poti poraja vprašanje: »Pa kaj imamo mi, ki smo že krščeni, opraviti s katehumenatom, to je vendar za tiste oddaljene, za pogane?« Odgovarja nam Katekizem katoliške Cerkve (KKC, 1231): *»Krst otroka zahteva po svoji naravi pokrstni katehumenat. Ne gre samo za potrebnost pokrstnega poučevanja, temveč za potreben razcvet krstne milosti v času osebne rasti.«* Stvarnost Cerkve na Slovenskem je žal podobna kot drugod po svetu, da sicer zelo zavzeto skrbi in si prizadeva za pokrstno poučevanje vseh generacij in družbenih slojev, ob tem pa nekako predpostavlja, da bo razcvet krstne milosti samoumevno sledil razvoju znanja. Žal temu ni tako, zato danes vse bolj čutimo potrebo po vključevanju vernikov v mala občestva (skupnosti), v katerih bodo

deležni trajne vzgoje v veri in jih bo Božja Beseda trajno vabila k osebnemu spreobrnjenju. Neokatehumenska pot živi v okrilju župnije kot majhna skupnost, kajti edina popolna in splošno veljavna oblika uvajanja v krščanstvo je občestvo. *Pastorala uvajanja v krščanstvo je življenjskega pomena za župnijo* (Splošni pravilnik za katehezo, 91), zato je v središču uresničevanja Neokatehumenske poti župnik. Neokatehumeni v skupnosti odraščajo v veri in pokorščini Cerkvi in napredujejo v ponižnosti, preprostosti in slavljenju Boga. *Središče te poti vere je rodovitna sinteza "kerigmatičnega" oznanila, spremembe moralnega življenja in liturgije* (Janez Pavel II., *Discorso a 350 catechisti itineranti del Cammino Neocatecumenale*, v: *L'Osserv.Rom.*, 18. jan. 1994).

Oznanilo kerigme, ki kliče k spreobrnjenju "kot vesela novica" o smrti in vstajenju našega Gospoda Jezusa Kristusa, je "beseda odrešenja", ki kliče ljudi, naj priznajo, da so grešniki, naj sprejmejo odpuščanje in brezplačno Božjo ljubezen in gredo na pot svoje preobrazbe v Kristusu po moči Svetega Duha. Kerigma, ki jo je Bog pripravil po zgodovini odrešenja (Abraham, izhod itd.), je hermenevitični ključ za poslušanje in umevanje Svetega pisma, da bi v Jezusu Kristusu videli izpolnitev Svetega pisma in gledali na dejstva iz svoje zgodovine v luči Besede. Privrženost Kristusu namreč

odpira proces stalnega spreobračanja, ki traja vse življenje. Trajna vzgoja v veri – tako trdi Splošni pravilnik za katehezo – je namenjena ne samo vsakemu kristjanu, da ga spremlja na njegovi poti proti svetosti, temveč tudi kot pomoč krščanski skupnosti, da zori v svojem notranjem življenju ljubezni do Boga in do bratov ter v svoji misijonski odprtosti do sveta.

Imamo izkušnjo, da je Bog zares mogočen in da nas ljubi, čeprav smo grešni, nestanovitni in nezanesljivi in ga vsak dan znova izdajamo. To nam vliva veselje in optimizem. Da nas Bog ljubi prav take, kakršni smo, da ima vse v našem življenju smisel in da se nam z Jezusom Kristusom ni treba ničesar bati, je vesela novica, ki jo želimo oznaniti vsem ljudem. Ni nas več tako malo! Naši bratje in sestre oznanjajo v Srbiji, na Slovaškem, na Filipinih, želimo pa si oznanjati tudi doma, seveda tako, kakor znamo. Prepričani smo, da slovenski človek čaka, da potrebuje veselo oznanilo in da mu imamo kaj povedati.

Seveda si ne domišljamo, da bomo sami kaj zmogli, zato molimo, da bi nas Bog uporabil kot orodje v rokah Cerkve na Slovenskem. Ne bi radi, da bi se zgodilo, da bi nas Gospodar vinograda, ko bi prišel mimo, vprašal »Kaj posedate tukaj brez dela?« in bi mu morali odgovoriti »Gospod, nihče nas ni najel!«, zato vam sporočamo: »Tukaj smo! Dokler ne najdete boljše poti, poskusite iti z nami!«

Mag. Martin Lisec

Povabilo k “operativnemu realizmu”

V življenju posameznika in v življenju skupnosti, v katere smo vključeni, se vrstijo dogodki z bliskovito naglico. Mnogih sploh ne zaznamo, oziroma jim – tudi če jih zaznamo – ne pripišemo nikakršnega pomena. Nekateri se nas bežno dotaknejo. Drugi vstopijo v naše življenje kot globok vprašaj ali dvom. Neredki nas zaznamujejo. Posamezni spremenijo tok našega življenja.

Ključno vprašanje, ki se postavlja ob koncu sinode Cerkev na Slovenskem, je: kam in kako se je proces sinode umestil v zavest skupnosti Cerkev v naši domovini? Menim, da je pomembno zlasti – recimo temu – »skupnostno« dojemanje sinode: glavni naslovnik sinode je skupnost Cerkev in ne posamezni vernik! Sklepni dokument namreč v prvi vrsti govori o Cerkvu na Slovenskem, o njenem razumevanju časa, v katerem živimo, o izzivih, ki jih zaznava, ter o načinu življenja in delovanja, za katerega si bo prizadevala v prihodnosti. Tudi posameznikom so namenjene številne in pomembne spodbude. Toda sinoda ne vidi posameznega vernika nikoli izoliranega; vedno ga nagovarja kot živi del skupnosti. Dokument je torej v prvi vrsti apel Cerkvu, naj naredi korak naprej v smislu večje povezanosti, jasnosti in evangeljske

učinkovitosti.

Proces sinode Cerkev na Slovenskem je, kakor je bilo ob razglasitvi sklepnega dokumenta večkrat močno podčrtano, na novem začetku. Načrtovanje je končano, dokument je z blagoslovom Vatikana zagledal luč sveta. Začenja se čas uresničevanja na zborovanju sprejetih sklepov in smernic.

Je v Cerkvu na Slovenskem mogoče zaznati to občutje »novega začetka«? Se v krščanskih skupnostih čuti, da so znova »izbrale življenje« v vseh razsežnostih te besede? Se čuti pričakovanje novega »pljuska življenja«? Ne vem! Težko bi presodil. Vem le, da v župniji, kamor hodimo k maši, sinoda v zadnjih petih mesecih pri nedeljskih mašah ni bila omenjena.

Še beseda ali dve glede t. i. »pomembnih« dokumentov. V mnogih krogih, tudi cerkvenih, velja prepričanje, da sodi »proizvajanje« dokumentov med bolj ali manj nesmiselno početje. Sam nisem takšnega mnenja. Dobro premišljene in jasno zapisane smernice lahko obogatijo konkretno delovanje, ker ga praviloma umestijo v širša obzorja, ki presegajo neposrednost lokalne izkušnje. S tem dajejo tej vsakdanji, pogosto na videz drobni in nepomembni izkušnji, nov

smisel in pomen. Iz izkušnje lahko povem, da sem si pri svojem delu vedno prizadeval s sodelavci preučiti tiste dokumente, ki so bili pomembni za naše delovanje. Prepričan sem, da je prav dober študij nekaterih ključnih dokumentov (splošno cerkvenih, salezijanskih, družbenih – npr. zakonodaja) pripomogel, da je bilo naše delo za mlade na ulici v okviru projekta Skala učinkovito, prepoznavno ter jasno umeščeno tako v skupnost Cerkev kot v tkivo družbe.

Z dokumenti je torej tako: najti je treba pot, konkreten način, da se ljudje z njimi neposredno seznanijo in spoznajo do te mere, da postane vsebina dokumentov način razmišljanja in izhodišče delovanja neke skupnosti.

»Sinodalni očetje«, kakor so se poimenovali zborovalci, pripisujejo sklepnemu dokumentu velik pomen za Cerkev v Sloveniji (in posledično tudi za slovensko družbo). To je seveda razumljivo. Toda dejstva, da je objavljeni sklepní dokument sad prve sinode Cerkev na Slovenskem, da je besedilo tehtno, premišljeno in berljivo, da je dokument izdan v lični obliki, ne dajejo dokumentu sama po sebi nikakršne »epohalnosti« in »pomembnosti«. V formalnem smislu že, kar pa seveda v Cerkvi, ki je po definiciji – in kar naj bi v praksi dejansko bila – živa skupnost, pomeni bore malo. Z drugimi besedami: če »pomembnosti« dokumenta ne bo na bivanjski ravni »izreklo« (potrdilo) občestvo Cerkev, živa skupnost bratov in sester, ki verujejo v Kristusa, bo ostal dokument nepreklicno obrozen, nepomemben. Ostal bo črka, ki

se ne dotika življenja. Če se ga ne dotika, ga tudi ne usmerja. In če ga ne usmerja, ga tudi ne napolnjuje s smislom in toplino.

Zato menim, da nalaga proces sinode Cerkvi na Slovenskem dve nalogi:

1. Določitev prioritete: dvesto strani dolg dokument je neživljenjski, če nima na podlagi vsebinskega in časovnega kriterija izdelane notranje hierarhije. Prepričan sem, da niso vse stvari, ki so zapisane v sklepnem dokumentu, enako pomembne, in da niso vse pomembne hkrati. Kajti če ne bi bilo tako, bi nas morala ob tolikih napotkih in smernicah, ki so podane, zagrabití panika; ki pa je, kakor vemo, povsem tuja občutju Cerkev. Čas predstavlja ljudem mejo, ki je ne moremo prestopiti: delati vse hkrati v resnici največkrat pomeni nič delati! Menim, da bi bilo treba določiti prioritete na dveh ravneh: na ravni Cerkev v Sloveniji in na ravni posameznih skupnosti.

2. Določitev strategij in nosilcev: sklepi sinode ostajajo samo pobožno zapisane želje, dokler ne bomo izbranim prioriteta določili nosilcev in načinov za uresničitev sklepov ter določili roke, v katerih bi se morali pojaviti.

Določanje prioritete in strategij za uresničevanje sklepov sinode v Cerkvi na Slovenskem sta torej polji, na katerih bi morali imeti laiki pomembno besedo. Veliko pomembnejšo, kot jim je bila dodeljena na sinodi! Laiki imamo priložnost in pravico, da predstavimo dokument v kontekst »laiške vsakdanjosti«, znotraj katere si ob skrbi za polnost življenja prizadevamo za

služenje Gospodu in skupnosti Cerkve.

Za konec želim podati nekatere predloge sklepov oziroma izhodišča, ki lahko spodbudijo razpravo na srečanju:

1. Laiška gibanja naj preučijo sklepni dokument sinode in ugotovijo, v kakšnem smislu spodbuja nastajanje novih in povezovanje že obstoječih laških organizacij.

2. SKLS naj organizira iniciativno skupino laikov, ki bo:

·spremljala proces uresničevanja sklepov sinode v Cerkvi na

Slovenskem,

· **preučila sklepni dokument sinode z vidika nalog, ki jih je sinoda naložila laikom,**

·**predlagala laškim gibanjem in organizacijam oblike povezovanja za skupno uresničevanje sklepov sinode,**

·**koordinirala skupne akcije laških gibanj v Cerkvi v smislu uresničevanja sklepov sinode,**

·**pomagala vodstvu SKLS pri določanju prioritet delovanja SKLS v luči sinode,**

·**pomagala posameznim laškim organizacijam pri določanju njihovih prioritet delovanja.**

Metka Klevišar

Nekaj misli o tem, kar se mi zdi bistveno za moje (naše) krščanstvo

Ko poslušam o vsem, kar se je dogajalo ob sinodi in kar se dogaja sedaj po njej, bi želela strniti svoja razmišljanja v nekaj poudarkov.

Živeti tu in sedaj in vendar vedeti, da to ni zadnja resničnost

Kristjani nismo ljudje, ki bi živeli nekje izven tega časa. Znamo živeti tu in sedaj, se tu in sedaj srečevati z življenjem ljudi okrog sebe, kakršno je, ga v vsem vzeti resno – in vendar vedeti, da to ni zadnja resničnost. Ta zavest nam lahko pomaga, da povemo svoje mnenje, ko gre za temeljne družbene odločitve, vendar ne nastopamo agresivno. Živimo z zavestjo, da Bog drži vse naše niti v rokah, tudi takrat, ko se zdi, da se je cel svet zarotil proti nam. Tako nam uspeva v sebi ohranjati mir in neko ravnotežje, ki ga ne more omajati še tako burno zunanje dogajanje.

Govoriti v jeziku, ki je vsem razumljiv

Ko poslušam pridige, se pogosto sprašujem, kako ljudje sprejemajo jezik, v katerem so povedane. Z mnogimi teološkimi izrazi večina ljudi nima kaj početi. Skoraj pri vsaki nedeljski maši je eno berilo vzeto iz tekstov svetega Pavla. Z vsem spoštovanjem do svetega Pavla

moramo vedeti, da je njegova teologija samo ena od teologij in da je njegov jezik pogosto tako zamotan, da ga še duhovniki sami komaj doumejo, kaj šele verniki brez teološke izobrazbe. To, kar je zares veliko, je hkrati tudi preprosto. Bog je neskončno velik in prav o tej neskončnosti pričuje tudi to, da o njem enako kompetentno govori nekdo, ki niti brati in pisati ne zna, kot tudi nekdo, ki ima tri doktorate iz teologije. Če hočemo torej ljudem govoriti o Bogu, moramo to storiti v jeziku, ki je vsem razumljiv. Tudi za duhovnika morda ne bi bilo slabo, če bi ob tem pozabil na vso teologijo in bi pred ljudi stopil samo kot človek, ki mu njegov notranji glas pravi, da mora govoriti o Bogu.

Znati poslušati ljudi in jih razumeti

Za nas vse je najpomembnejša lastnost to, da znamo dobro poslušati ljudi. Še prav posebno velja to za vse, ki kakorkoli delajo z ljudmi (zdravstveno osebje, socialni delavci, psihologi, duhovniki ...) Na splošno znamo premalo poslušati in nas tega tudi nihče prav ne uči. Kdor zna dobro poslušati, se tudi sam pri tem ogromno nauči. Morda potrebujejo ljudje najbolj prav to, da jih nekdo posluša in sliši, da jih skuša razumeti v njihovih stiskah, da jim pri tem ne samo pridiga, kako bi morali in

kako naj bi. Če verujemo v Boga, ki sprejema izgubljenega sina v svoj objem z vso ljubeznijo, razumemo, da se takšna drža pričakuje tudi od kristjana, ki naj bi pričeval o ljubečem in odpuščajočem Bogu.

Ob tem je izredno pomembno, da znamo spregovoriti o svojem življenju in da znamo poslušati življenjsko zgodbo človeka, ki je pred nami. Tam, kjer ljudje lahko spregovorijo o svojih življenjskih zgodbah in kjer naletijo na uho, ki jih pazljivo in spoštljivo posluša, postane marsikatera življenjska stiska manj boleča.

Samo ranjeni in ranljivi lahko pričujemo o Bogu

Tako neskončno nedoumljivo in sveto se mi zdi, da je bil naš Bog pripravljen nadeti si človeško podobo v Jezusu Kristusu in hoditi po poti nas ljudi, tudi v trpljenju in smrti. 53. poglavje preroka Izaija je zame eno od petih najpomembnejših stebrov moje vere. Ranjeni Zdravilec, po „čigar

ranah smo ozdraveli“, govori tudi nam: Samo ranjeni in ranljivi lahko pomagamo drug drugemu, smo solidarni drug z drugim. Zato se ne bojmo biti ranjeni in ranljivi. Človek, ki prizna, da je ranjen in ranljiv, je soljudem bliže in morda bolj pričuje o Bogu, ki je prav zaradi svoje ranljivosti neskončno velik in nedoumljiv. Kristjan ni nekdo, ki ni nikoli žalosten, ki se ne boji bolečin, ki ga ni nikoli strah. Z vsem tem se srečuje, vse to mu je poznano kot vsem drugim ljudem. Tako kot vsi drugi, je ranjen in ranljiv. In vendar zna v svoji ranjenosti in ranljivosti najti še neko razsežnost, ki je večja od vsega in o tem s svojim zgledom pričevati drugim. Ve, da ga v vsem tem čaka Nekdo, ki ga ne bo nikoli zapustil.

To je le nekaj drobcev, o katerih bi bilo morda vredno razmišljati. Predvsem pa bi jih bilo vredno udejanjiti v našem življenju.

dr. France Cvelbar

Vrtičkarstvo, ovira za uspešno delovanje laikov

Nad neučinkovitostjo delovanja laikov se pogosto pritožujemo. Ne brez vzroka. Predvsem izobražencev ni čutiti niti v civilni javnosti niti v cerkvenem občestvu. Kot da nismo dorasli času. Poskusimo analizirati, kaj je temu vzrok.

Najpogosteje našo neučinkovitost opravičujemo s preteklostjo. Prej je bilo laiško delovanje kristjanov res prepovedano. Elita, ki bi bila lahko nosilka tega delovanja, je bila pomorjena ali izgnana. Vendar se vse čase ne bomo mogli izgovarjati na to in se za vedno utaboriti ob zidu žalovanja. Treba se je ozreti okoli in pogledati še na druge vzroke našega slabega napredovanja.

Glavni vzrok, da laiki ne moremo zadihati in ne opravljamo nalog, ki jih nam nalagata koncil in tudi sinoda, je naša nepripravljenost na delovanje. Zgodbe o talentih ne jemljemo zares. Da jih imamo, ni dvoma, so pa zakopani. Glede tega bi bili najbolj veseli, če bi se vrnil stari "zlati" časi, ko so bili verniki ovčice, vendar ob dodatni predpostavki, da bi "ovčjo" poslušnost vzeli samo na zunaj. Mojzesove zapovedi, na katerih je poslušnost slonela, bi poenostavili. Od evangelijev bi vzeli zares samo dogodke (morda tako, kot so povzeti v treh delih rožnega venca). Jezusovo učenje, ki je po vsebini in zahtevnosti težje od Mojzesovega in ni formalizirano v točkah tako kot deset Božjih zapovedi, pa naj bi

bilo samo lepo branje.

Za delovanje kristjana so zapovedi po Mojzesu predpogoj, prag, vendar samo prag. Tudi prag, ki ga vsak dan prestopamo, vendar nikoli popolnoma ne prestopimo. Kljub temu moremo in moramo z Božjo pomočjo delovati za rast Kraljestva, saj je vera brez del mrtva. Edino dejavna vera more danes reevangelizirati svet. Osnovno versko prakso moramo razumeti samo kot polnjenje baterij. Versko življenje, ki je samo to in mu ne sledi delovanje, v Božjih očeh nima vrednosti.

Posebno pri izobražencih se pozna pasivnost glede javnega delovanja. Kot da lakota v "lačen sem bil, pa mi niste dali jesti" pomeni samo fizično lakoto in ne tudi duhovne lakote. "Lačen sem bil, žejen sem bil, v zaporu sem bil" pomeni tudi "živel sem v človeka ne vrednih razmerah, bil sem izkoriščan, delali so mi krivico, pa se niste potegnili zame, pitali so me z neresnicami, pa mi tega niste povedali".

Pogosto sami ne delujemo, delovanja drugih pa ne sprejemamo z razumevanjem. Če smo že pripravljeni kaj storiti, bi to storili sami zase, originalno, nikakor pa se ne bi pridružili že delujoči skupini. Pri drugih vidimo preveč napak, da bi sodelovali z njimi.

To, da napake drugih gledamo in raziskujemo z mikroskopom, je rak-rana

našega delovanja. Opažamo samo minuse in jih seštevamo, plusov pa sploh ne poznamo, pa naj gre za odnose med laiki, med laičkimi skupinami ali celo med kleriki. Ta negativna matematika ima v Sloveniji že dolgo tradicijo. Vejetno se vleče od janzenističnih časov. Povzročila je veliko škode v prejšnjem stoletju, pa tudi v desetletju po osamosvojitvi. Zavira usklajeno sodelovanje. Onemogoča, da bi se sposobnejši posamezniki dvignili nad povprečje. To je osnova slovenskega vrtničkarstva, ki sloni na zapovedi: "Obdeluj svoje, ne meni se za druge in skrbno čuvaj svojo mejo." Vrtničkarstvo se še posebej lepo vidi v življenju slovenskih krščanskih političnih strank. Zaradi take miselnosti tudi Svet slovenskih katoliških laikov kot krovna organizacija ne more prav zaživeti.

Da bi se stanje izboljšalo, moramo spremeniti odnos do drugega. Pri njem moramo najprej iskati pluse in šele nato minuse. Naučiti se moramo minuse in pluse tudi seštevati, seštevku pa verjeti. Ko je seštevek pozitiven in bi morda morali spremeniti odnos do sočloveka ali vernika, se kaj rado zgodi, da rezultatu ne verjamemo. Vračamo se nazaj in znova pogrevamo minuse. To delamo s pravo slastjo. Vrtimo se v krogu obrekovanja, namesto, da bi aktivno delovali.

Da bi torej nastopili boljši časi in da bi kristjani postali res nosilci evangeljskega sporočila, je potrebna spreobrnitev *methanoia*. Z Mojzesovo postavo kot osnovo, z verovanjem, ki črpa iz

evangeljskih dogodkov, in z Jezusovimi zapovedmi kot vodilom za delovanje. Namesto da brskamo med smetmi in med njimi iščemo slabo, moramo naš pogled usmeriti naprej.

S tem se bomo rešili tudi naše črnogledosti. Res se je v našem času razpaslo zlo, vendar ne smemo obupati, saj je bilo zla na tem planetu vedno več, kot si lahko predstavljamo. Vsaka doba je dajala zanj dovolj gnojila, vendar ni nikoli naraslo preko vseh meja. Tako bo, upajmo, tudi v prihodnje. Omilimo pa ga lahko tudi z našim laičkim delovanjem in sodelovanjem z vsemi ljudmi dobre volje. Pri delu naj nas spremlja misel, da Jezus ne more dokončno odrešiti tega sveta brez pomoči naših rok.

Opomba. Na srečanju se je pokazalo, da je tisto, kar je treba znova postavljati pod lupo, le negativno vrtničkarstvo. Bolj določno bi ga lahko opredelili kot "zaplankano" vrtničkarstvo. Značilno zanj je zapiranje vaze, zapiranje pred drugimi, nepripravljenost na sodelovanje čeprav je jasno vidno, da bi sodelovanje prineslo več in boljše rezultate. Tako vrtničkarstvo moramo razlikovati od "ustvarjalnega" vrtničkarstva, ki ga pogosto srečamo. Navadno gre za vidne posameznike, ki se zaprejo v svoj kabinet, ali kam drugam, dokler ne dokončajo svojega projekta: knjige, članka, razprave. Sicer pa so pripravljeni nastopati v javnosti in ne bežijo pred vsakdanjimi vprašanji našega časa.

PROSTOR ZA LAIŠKO DELOVANJE

Andrej Grebenc

Prispevek k iskanju temeljev za boljše sodelovanje in sporazumevanje v Cerkvi na Slovenskem

1. Uvod

Proces plenarnega zborovanja v Cerkvi na Slovenskem je vsaj za nekaj časa za nami. Ustvaril je veliko pozitivno energijo in pričakovanja, da se bodo nekatere stvari le premaknile. Pred tem smo imeli pokrajinska posvetovanja v Cerkvi na Slovenskem, ki so gotovo bila predstopnja tega procesa ter moramo in moremo na oboje gledati zelo pozitivno. Slovensko krščanstvo je v preteklosti malo zaspalo in se danes morda na novo prebuja. Iz svojih izkušenj delovanja na župnijski, nacionalni in mednarodni ravni, na organizacijskem in duhovnem področju, bi v tem prispevku rad nanizal nekaj svojih opažanj, ki pa jih dajem v razpravo, da se morda ne bi motil in moj duh morda ne bi bil pravi. Pa kljub vsemu, treba si je včasih drzniti reči tudi morda neprijetne stvari, da se ozračje razčisti. In ta 2. krščanski festival je priložnost za to.

2. Poskus odkrivanja mehanizmov, ki ovirajo sodelovanje med duhovniki (kleriki = uradniki Cerkve) in laiki

Ko sem se pred, med in se tudi po končanem prvem delu plenarnega zborovanja spraševal, kaj ovira boljše sodelovanje med kleriki in laiki v vseh različnih oblikah laikata, tj. od osebnega odnosa, župnije in drugih pastoralnih struktur, gibanj, društev in združenj, prihajam do naslednjih začasnih ugotovitev:

a) Pomanjkanje izkušnje vere

Vera v življenju povprečne osebe izgublja na pomenu. Zakaj? Abraham, kot oče naše vere, katerega duhovni potomci smo, je imel izkušnjo Boga, ki je povprečen človek več nima. Ta človek **nima časa**, da bi v svojem življenju opazoval in odkril delovanje Boga. Osebe, ki imajo izkustvo Boga, se združujejo in vidna oblika

združevanja je Cerkev. Naloga Cerkve, je da današnjemu raztreščnemu človeku pomaga odkriti delovanje Boga v njegovem življenju in s tem vero. To je **skupna naloga laikov in duhovnikov** (kot »profesionalcev za duhovnost«).

b) Družina kot mesto pristne izkušnje boga

Ljudje se danes povezujejo po načelu interesov in ustvarjajo bolj ali manj pristne zveze. Družina je prva taka in najbolj naravna zveza, kjer se človek uči skupnega in v krščanski družini tudi in predvsem izkušnje Boga.

c) Župnija na poti spreminjanja

Župnija je naslednja oblika združevanja ljudi z izkustvom Boga, vendar ima v sebi premalo osebnega, je preveč »struktura in premalo duh«. Človek pa potrebuje oboje. Bistveno vprašanje za človeka pa ni vprašanje strukture, pač pa odnosa. Zato se je v pokoncilskem obdobju, zlasti pa v obdobju papeža Janeza Pavla II., razvil nov model župnije kot skupnost občestev. Občestvo pa pomeni medsebojno podarjanje življenja, časa, skrbi drug za drugega ... Župnija mora torej postati kraj in čas razvoja odnosov na skupnem imenovalcu, ki se mu reče vera.

č) Nezainteresiranost laikov

Nezainteresiranost laikov je velika. V zavesti povprečnega laika ni skrbi za odgovornost in tvorno sodelovanje v Cerkvi. Prevladuje sindrom **poslušajoče cerkve**, ki pa tudi sliši čedalje manj.

Sprašujem se, kako je takšno stanje možno preseči. Trenutno poznam samo eno smer, ki ima seveda mnogo poti: POMAGATI LAIKOM ODKRITI Boga in jim prenesti izkušnjo vere.

d) Sindrom konkurenčne ogroženosti – različni vlogi duhovnika in laika

V župniji se srečujemo laiki in duhovniki, da bi izpolnili **skupno nalogo** (glej točko a) pomoči pri odkrivanju vere in prenašanju vere na druge. Duhovniki imajo po Kristusu pastirsko in voditeljsko službo. Cerkev pa splošno duhovniško in voditeljsko službo priznava tudi laikom. Pri konkretnem delu prihaja večkrat do težav prav na področju voditeljstva. Sprašujem se, kako bi bilo treba STALNO oblikovati oboje, glede voditeljstva duhovnike morda celo prej kot laike. To oblikovanje bi moralo teči v različnih smereh. Kako naučiti duhovnike, da bi sprejemali tudi dejstvo, da v župniji kdo lahko vodi kako dejavnost samostojno in da je ta dejavnost lahko tudi DUHOVNA, na drugačnih izkustvih, kot jih ima on osebno. Imam občutek, da velikokrat obstaja sindrom **konkurenčne ogroženosti**. Seveda mora duhovnik (zlasti župnik) vedeti, kaj se dogaja v župniji in naj se brez njegove vednosti v župniji ne dogaja nič. Kot pastir je dolžan imeti pregled nad dejavnostmi. Oblikovanje laikov v župniji mora potekati v drugi smeri: kako se usposobiti za prevzem določenih nalog (tudi voditeljskih) v Cerkvi. Kakšni **trajni** programi oblikovanja laikov so potrebni. Zanimivo, je da smo laiki v družbi pripravljeni prevzemati odgovornosti.

Morda so pravila v družbi (politiki, podjetjih, na delovnem mestu) dovolj izdelana in jasna, v Cerkvi pa je »vse bolj po domače«. Opraviti imamo s sindromom **užaljenosti**. Ko pride do težav, smo laiki užaljeni. Ker nismo eksistenčno odvisni od dela za Cerkev, preprosto utihnemo in odidemo. Obstaja torej veliko polje za oblikovanje laikov.

e) Problem prioritet delovanja duhovnikov in laikov

Duhovniki, pa tudi laiki stalno trdimo, da nimamo časa. Človek najde čas za to, kar se mu zdi pomembno. Ne gre torej za problem časa, pač pa za problem interesa oz. **problem prioritet**. Še zlasti bi o tem morali razmisliti župniki. Kako se boste odločali v dilemi, kot je: udeležiti se rednega mesečnega sestanka KARITAS ali se pod vodstvom laika udeležiti srečanja biblične skupine in imeti kerigmatični uvod v temo večera in sodelovati pri razpravi? Podobnih dilem poznate duhovniki iz vsakodnevnega življenja več, kot jih lahko naštejemo.

f) Učinkovitost delovanja

Skupna skrb duhovnikov in laikov v župniji je tudi **učinkovitost in skrb za "razvoj vere"**. Skoraj celotna otroška in mladinska pastorala sta v krizi, družinske pastore ni oz. zanjo nismo usposobljeni niti laiki niti duhovniki. Ali smo se vprašali, zakaj največji del svojega časa duhovniki in laiki mečemo proč? Zakaj otroška in mladinska pastorala nista uspešni? Problem je v nas laikih in v prakticanju

krščanstva in vere v družini. Pojdimo torej skupaj v središče problema. Razvijajmo ali prevzemimo od drugod družinsko pastoralo, pa čeprav se nam nekatere stvari v tej pastoralni zdijo čudne. Zakaj bi se ukvarjal z desetimi družinami, ko pa moram skrbeti za drugih sto. Vprašajmo se po dolgoročnih učinkih. Deset družin v katerih je vera, bo čez pedeset let dalo večje sadove vere, kot pa sto versko »mrtvih«.

g) Pomanjkljivo duhovno življenje – izguba kerigme

Na nekaterih župnijah se srečujem tudi z jasnim *pomanjkanjem duhovnega življenja* duhovnika. Duhovniška srečanja ob sredah so velikokrat »politični debatni klubi«, duhovna misel na srečanju se le poda, meditirajo pa jo le redki. Nekateri duhovniki so tako dosegli IZGUBO KERIGME; ali pa smo jo in koliko imeli laiki, pa ne vem. Vendar je tudi naša skupna odgovornost, da si **duhovniki in laiki pridobimo kerigmo**, ki je gonilna sila sv. Duha. Ko obiskujem župnije po Sloveniji, je kerigme zelo malo.

h) Sprejemanje delovanja zizvorom izven župnije

Sprejemanje karizem in laiških duhovnosti in združenj v župnijah je relativno majhno. Uspejo morda skavti, ker se vklaplajo v pastoralno shemo otrok in mladine. Hvala Bogu, da so širše sprejeti. Povečuje se število zakonskih občestev in bibličnih skupin, ki delajo po mednarodno priznani

slovenski metodi, ki ima močno reflektivno in duhovno komponento.

i) Neizkoriščen potencial oblikovanih laikov

Res je, da smo laiki neorganizirani, nepovezani, da tudi med laškimi strukturami skoraj ni dialoga. Večni problem je motiviranost in čas. Na drugi strani pa so med laiki (med posamezniki, v gibanjih, društvih in združenjih) usposobljeni in duhovno oblikovani laiki, voljni dela, pa za sistematično delo zanje v župnijah ne najdejo časa oz. interesa (Kolping, Neokatehumenat, Marijino delo, Marijina legija, pa tudi drugi, vendar celotne palete problemov ne poznam). Laiki tako še čakamo, da bomo vstopili v Cerkev na Slovenskem kot partner v dialogu in sodelovanju (delu).

3. Sklep

Zavedam se, da v analizi pride do občutka razhajanja, ki je navidezno večje, kot v resnici je. Analiza sama ima elemente ločevanja, da se tako pokažejo odnosi. S tem prispevkom želim doseči, da bi sicer razmišljali in ugotavljali vzroke ter se zavestno odločali za *skupno delovanje*. Mislim, da bomo dosegli zasuk, ko bomo v laških strukturah *dnevno razmišljali* in po potrebi sodelovali s kleriki na različnih nivojih od osebnega, preko župnijskega, dekanijskega, škofijskega do nacionalnega. Mislim, da nam laikom in klerikom dobre volje in hotenja za skupno voljo ne sme manjkati navkljub morebitnim posameznim razhajanjem. »Vi pa veste, kakšnega duha ste« in Kristus nas lahko le združuje, našim težavam in napakam navkljub. *Začnimo* torej vsak na tistem mestu v Cerkvi na Slovenskem, kjer vsak deluje, vsaj *razmišljati in moliti dnevno* eni za druge. Počasi bomo prišli tudi do dialoga in tvornega sodelovanja.

Vanja Kržan

Posvetovanje ali soodločanje?

Povabilu, da napišem prispevek, sem se odzvala zato, ker sem ena od mnogih, ki jih »razjeda gorečnost za gospodovo hišo« (Jn 2, 17) in priganja »ljubezen Kristusova« (2 Kor 5, 14). Poleg tega nas že več kot tri desetletja spodbujajo koncilski odloki: »Laiki v skladu s svojim znanjem, strokovnostjo in ugledom, katerega uživajo, imajo pravico, včasih celo dolžnost, da povedo svoje mnenje o tistih stvareh, ki zadevajo blagor Cerkve« (C 4, 37). Torej nas vseh, laikov in klerikov.

Hierarhična ureditev Cerkve ni ovira, da v njej ne bi bili enakovredni, kajti vsak je pri krstu prejel delež trojne službe – duhovniške, preroške in kraljevske: laiki dejavno posvečujemo svet, živimo in oznanjamo evangelij ter služimo drugim v Kristusu, služiti njemu pa pomeni kraljevati. O tem jasno spregovori tudi sklepni dokument Plenarnega zbora. Ta nas tudi spodbuja, da sprejemamo dolžnosti in odgovornosti v življenju Cerkve. Logično iz tega sledi, da človek, ki sprejema dolžnost in odgovornost, ima tudi pravico do soodločanja. Če bi npr. v zakonu eden od zakoncev le izvrševal dolžnosti in bil za vse soodgovoren, so zakonec pa bi si lastil pravico odločanja, je tak zakonski odnos v svojem bistvu

zgrešen.

Menim, da bi tudi v Cerkvi laiki lahko soodločali v stvareh, ki zadevajo nas osebno in se niti cerkvenega, še manj Božjega nauka ne tičejo. Vendar v sklepnem dokumentu nisem zasledila ničesar o soodločanju.

Ko sem že pred leti na ustanovnem sestanku združenja laikov vprašala, kako je s to stvarjo, me je voditelj, veren laik, posvaril, da nam ne pritiče, da bi spreminjali dogme! Z vrhov Cerkve pa sem bila podučena: »Kdaj pa je še kdo videl, da bi udje skrivnostnega Kristusovega telesa topli glavo?« Ali kakšen klerik še vedno misli, da je glava tega Telesa? Daleč smo še od pojmovanja koncila, ki uči, da »je prav isti Duh v Glavi in udih in ki celotnemu telesu daje življenje, enoto in gibanje« (C 1, 7). In zakaj naj bi topli glavo? Med klerom je še vedno veliko nezaupanja in bojazni, da ne bi laiki v svoji vnemi po soodločanju in novostih šli predaleč in vznemirjali ustaljenega ritma življenja v župniji ali celo škofiji.

Velikokrat smo slišali, da je ŽPS »posvetovalni organ« župnika, ki se z njegovimi člani posvetuje, odloča pa večinoma verjetno sam. Seveda so tudi svetle izjeme, ko verni in goreči služabniki božjega ljudstva radovoljno in dobrohotno

sprejemajo pobude vernikov in soodločajo skupaj s člani ŽPS. Take župnije običajno izstopajo po živosti celotnega župnijskega občestva in njegovih raznoterih dejavnostih, njihovim župnikom pa laiki nikoli ne moremo biti zadosti hvaležni.

Kjer pa ostaja ŽPS le »posvetovalni organ« župnika ali pa ga ta sploh noče imeti, se verniki počutijo kot ovce, ki se jim omogoči le blejanje in kimanje. Velikokrat smo že prebirali izjave g. nadškofa, kako je slovenski vernik neodločen, premalo pogumen in nesamozavesten, ne misli s svojo glavo in ostaja zakristijski kristjan. Takrat se vselej vprašam, ali med drugimi razlogi za tako stanje ni morda kriv tudi podrejen položaj vernikov v hierarhični Cerkvi? Ali ne bi mogla v sedemintridesetih letih (Odlok o laikih je bil slovesno razglašen 18. nov. 1965 v Vatikanu) Cerkev na Slovenskem vzgojiti vsaj malo bolj samozavestnih kristjanov, ki bi včasih znali misliti s svojo glavo ter tu in tam sprejemali odgovornosti za svoje odločitve? Če bi bili v preteklih letih in zdaj laiki bolj potrjeni v svoji identiteti in avtonomnosti v Cerkvi – za to dvoje se zavzema tudi Sklepni dokument – bi verjetno danes samozavestneje in odločnejše nastopili tudi v javnosti.

KATOLIŠKE ŠOLE ALI VERSKI POUK V ŠOLE?

Po padcu komunističnega režima je Cerkev na Slovenskem preplavila evforija, da uvede župnijski verouk v šole. Po poizvedovanjih o izkušnjah verouka v

šoli v Nemčiji, Avstriji in Italiji in ko so me nekateri tamkajšnji starši in zamejski kateheti skoraj rotili, naj tega v Sloveniji ne storimo, in ko sem o verouku v šoli prebrala nekaj člankov iz hrvaških verskih časopisov, sem se opogumila in v Družino napisala članek (takrat cenzura še ni bila tako stroga) o neprimernosti in škodljivosti takega početja. Bila sem deležna ostre kritike takratnega Katehetskega sveta.

Zdaj laiki večinoma z veseljem ugotavljamo, da se je med duhovniki in kateheti sčasoma izoblikovalo mnenje o verskem pouku v šoli: verouk kot priprava na zakramente naj še naprej ostane v župniščih, v šolah pa naj verski pouk »omogoči spoznavanje in razumevanje religijskega pojava«, »krščansko vero, ki je vera našega zgodovinskega okolja, pa naj ustrezno in pristno predstavi kot nesporno kulturno, moralno in duhovno dejstvo« (sklepni dokument 5.1.4, odstavek 390). Vse lepo in prav.

Vendar imamo pomisleke proti uvedbi takega verskega pouka v šole zaradi alarmantnih razmer v družbi in šolstvu, ki bi popačile in izničile tudi ta pouk o krščanstvu.

Poleg tega si verni starši za otroke želijo celostno krščansko izobrazbo pa tudi vzgojo, ki jo morejo dati le šole, ki s svojo vsebinsko naravnostjo ter z zadržanjem profesorjev in vzgojiteljev izobražujejo in vzgajajo na temelju krščanstva. To željo staršev potrjuje vedno večji naval dijakov pri vpisu v verske gimnazije. Ali ne bi mogel njihove želje, staršev in dijakov, izraziti tudi sklepni dokument z namenom po ustanavljanju verskih šol, osnovnih in

gimnazij? Res bi bilo tako načrtovanje dosti zahtevnejše kot uvajanje verskega pouka v šole, toda cilje za prihodnost je treba postavljati v sedanjosti. Našli bi se starši, profesorji, vzgojitelji in duhovniki, ki bi združili svoje napore, saj jih že zdaj vsak zase troši tudi za boljše razmere v šolstvu.

Uresničenje škofijske klasične gimnazije v Šentvidu, potem ko je bila Cerkvi vrnjena zgradba, je zasnoval Pripravljalni odbor za škofijsko gimnazijo, ki so ga osnovali in sestavljali večinoma laiki, dekret o ustanovitvi pa je podpisal takratni nadškof A. Šuštar. Odbor je vodila prizadevna in odločna mati, gospa Nada Jeromen, medtem ko je v časopisu Slovenec izhajala serija njenih člankov o šolstvu, v Delu pa njena neprizanesljiva in objektivna kritika takratnih razmer na bežigranski gimnaziji v Ljubljani. Konkretna napotke, kaj lahko storimo za šolo danes, pa starši, dijaki, profesorji in vzgojitelji, verni in manj verni, a nadvse

prizadevni, pričakujemo od nadškofa F. Rodeta.

Po njegovem mnenju je današnja šola, med mnogimi drugimi stvarmi, »najbolj jasen dokaz poniglavosti in hlapčevstva slovenskih kristjanov, ki nič ne naredijo, da bi jo spremenili« (Družina 34, 25. avg. 2002).

Ker je taka ugotovitev vsem kristjanom v sramoto, breme in jo sprejemamo s težkim srcem, naj bi Plenarni zbor na svojem prihodnjem zasedanju podprl želje mnogih po ustanavljanju katoliških šol. Trenutno vidim rešitev le v tem. Morda nas bo v tej želji podprl tudi g. nadškof, saj svojim pastirjem laiki »razodevamo svoje potrebe in želje tako svobodno in zaupno, kot se spodobi božjim otrokom in bratom v Kristusu.« Pri tem pa upamo, da naši »posvečeni pastirji z očetovsko ljubeznijo in pazljivo v Kristusu gledajo na pobude, prošnje in želje, ki jih predlože laiki« (C 4, 37) nas že sedemintrideset let spodbuja Koncil.

Katja Lampe

Katoliški laiki v puberteti?

Slovenski katoliški laiki že nekaj časa preživljamo svojo puberteto in iščemo okvire svojega verovanja v svojem osebnem življenju, predvsem pa si želimo najti svojo vlogo v Cerkvi in širši družbi. Težko je živeti krščanstvo in osebno duhovnost v družbi, ki se na eni strani posmehuje in omalovažuje resnično življenje po evangeliju (in ima za neumne tiste, ki nasilja, brezobzirnosti in poniževanja ne vračajo enako), po drugi strani ima vedno na ustih in nam polaga na vest, nasvete in kritike, kako ne živimo po svojih načelih in prepričanjih – kako nismo sposobni in nimamo toliko moči, da bi resnično živeli evangelij. Očitki družbe in različnih skupin v njej niso brez osnove. Ne upamo si živeti in prizadevati za svetost, ne zmoremo odrešenijske vedrine. Odraz te naše bojzljivosti je želja, da bi čim bolj ugajali družbi, da nam ne bi imela ničesar »očitati«. Žal v slovenski družbi prevladuje miselnost, da si neumen in nesposoben, če nisi brezobziren. Za neumnega noče veljati nihče! Ta paradoks v moderni slovenski miselnosti, ki se napaja v brezobzirnem liberalizmu, nažira tudi način življenja slovenskega katoličana. Bega nas pubertetna nesamozavest in ne vemo prav dobro, kje in kakšno je naše mesto v družbi.

Slovenski katoličani tudi v Cerkvi ne najdemo pravega mesta. Naše mesto poslušajočih v Cerkvi je utečeno, vendar se, z mislijo o enkratnosti posameznika in na podlagi deležnosti pri krstnem poslanstvu, laiki počutimo neuresničene, saj še nimamo prave možnosti, volje in navdušenja, da bi bili bolj »vsrčeni« v cerkveno občestvo. Katoliški laiki iščemo svojo identiteto in mesto v Cerkvi in posledično v družbi.

»... verske dejavnosti in pastorala so stvar Cerkve v ožjem pomenu besede, kulturno življenje in snovanje katoliškega občestva naj bo stvar laikov, sicer lahko to snovanje hitro zaide – kar se zgodi pogosto, povsem brez potrebe in v škodo samemu snovanju – v apologetiko. Treba je torej tudi opredeliti in utemeljiti mesto laikov v Cerkvi. Pri tem velja, da bo mesto kristjanov laikov v družbi utemeljeno le, če bo utemeljeno tudi v Cerkvi. Cerkev je namreč prostor, v katerem se laiki formirajo ne le v verskem, ampak tudi v kulturnem smislu. Vse to je mogoče udejanjiti v primernih oblikah; treba bo ustanavljati in razvijati katoliške organizacije oz. društva.«¹

Svojo pristojnost in verodostojnost kot kristjani bomo lahko primerno potrjevali le, če bomo pristni in prepričljivi v tem,

kar je resnično našega – kar lahko prispevamo slovenski družbi: resnično krščansko omiko v najplemenitejšem pomenu besede.

Ali je v nas dovolj poguma, da v luči Vstalega Kristusa povemo, kaj je Resnica, pravičnost in kje ima v našem osebnem in občestvenem življenju mesto naš bližnji?

Mislim, da postajamo laiki tudi zaradi sinodalnega dogajanja Cerkve na Slovenskem dovolj zreli in pogumni, da predstavimo svoj pogled na Cerkev, družbo in državo. Dolžni smo predstaviti Cerkvi in družbi svoje ideje, rešitve, dobre in obetavne predloge in naše odzive na družbene problematike. Tako si bomo opredelili mesto v Cerkvi: v cerkvenem občestvu smo doma, zato smo ga dolžni oblikovati in dobronamerno kritizirati.

V nas se prebujata mladostna in radoživa želja po življenju z drugim/i. Osamosvajamo se od avtoritete in tradicionalnosti in hočemo zaživeti odgovorno, svobodno in vedro kot izoblikovani kristjani, vendar ne mimo tistih vrednot, za katere nas vzgaja Cerkev. To je priložnost, da se pokaže, kako dobra je ta krščanska vzgoja, kako nas je naučila odgovorne samostojnosti in zrelosti v veri.

Slovenski kristjani zmoremo in moramo sooblikovati tudi slovensko civilno družbo v luči krščanskega etosa, ki bo prostor medsebojnega spoštovanja in dobrote. Kristjani smo s kulturo ljubezni dolžni biti balzam za vsak podivjan družbeni sistem, tudi za slovenski.

Katoličani in vsi kristjani v civilni družbi predstavljamo torej dobre in

obetavne možnosti tako za razvoj demokracije v Sloveniji kot tudi za razvoj odnosov in sodelovanja znotraj različnih družbenih skupin.

Cerkveni dokumenti, predvsem papeške okrožnice 20. stoletja², nauk 2. vatikanskega koncila³ in delovanje ter dokumenti sedanjega papeža Janeza Pavla II.⁴ odpirajo svobodo izražanja in delovanja krščanskih laikov in so spodbuda za dejavno življenje v Cerkvi in družbi. Kristjani brez globokega verskega življenja, kjer ni prostora za oportunitizem, ne moremo oblikovati dobre civilne družbe.

V miselnosti sodobnih slovenskih kristjanov bi se moral zgoditi Kopernikov preobrat. Nasproti liberalistično navdahnjeni misli »Kaj lahko dobim od države, Cerkve, položaja in bližnjega« bi vsak kristjanov dan morala osvežiti misel »Kaj lahko storim in dam za svojega bližnjega doma, v Cerkvi, v službi in v družbi«.

Kristjan mora v slovensko javnost stopiti s trdnim in neomajnim prepričanjem, da je krščanska pot pravilna in odrešujoča, vendar nima pravice zahtevati od drugih, da bodo mislili enako in krščansko pot (krščanstvo, ki živi od odrešenja in se ne napihuje od čistosti in svetosti) sprejeli kot edino pravo.

Naloga katoličanov v civilni družbi je torej prinesiti s svojo navzočnostjo v slovenski prostor vedrino, ki temelji v zavesti, da ni v človekovi moči biti popoln ali izdelati popolnega sistema, združenja in organizacije, ki bi znala pravično odgovoriti na vsa pereča vprašanja in

poiskati pravo pot iz vseh krivic in zla, temveč je treba vedno računati na božjo Previdnost – na tisto presežno, ki je kljub svoji presežnosti nepogrešljivo tudi v tosvetnosti.

Med evangeljskimi ideali, ki jih čuva uradna Cerkev kot varuhinja zaklada vere in nosilka zakramentov, in konkretnimi življenjskimi razmerami, ki jih laiki doživljamo v vsakdanjem družinskem, poklicnem in družabnem življenju, se dogaja prava Cerkev – vrvež tisočev enkratnih posameznikov, karizem, različnih združenj, molitve, dela, svetosti in grešnosti, odpuščanja in ranjenosti, dobrote ... V zakramentalni razsežnosti Cerkve se laiki in združenja napajamo, da lahko živimo evangeljske ideale znotraj Cerkve in družbe.

Veliko število katoliških združenj znotraj Cerkve, ki so nastala na pobudo laikov samih ali na pobudo uradne cerkvene oblasti, predstavljajo izjemen potencial za oblikovanje trdnega cerkvenega občestva in demokratične družbe.

Delovanje katoliških laičkih in cerkvenih organizacij, ki pokrivajo različna področja v družbi in s tem dopolnjujejo državo ter koristijo skupnemu dobremu, je jasni pokazatelj, da je sodelovanje s Cerkvijo potrebno in koristno. Vse bolj se kaže goreča želja slovenskega cerkvenega občestva, da po svojih močeh sodeluje pri oblikovanju družbe, slovenske prihodnosti in njenega razvoja. To se vidi tudi prek nastajajočih in delujočih katoliških združenj na različnih področjih in pomeni, da je v ospredju

»cerkvene strategije« človek kot oseba in njegova usoda v življenjskih družbenih razmerah v slovenski državi. Jasen pokazatelj, da med državljani raste zaupanje v moč civilne družbe, je tudi podpora različnim lokalnim strankarsko neodvisnim listam na letošnjih volitvah.

Slovenski krščanski laiki bi morali začeti dejaven in živahen dialog na treh ravneh: znotraj samega cerkvenega občestva, torej med samimi združenji, med cerkvenim vodstvom in združenji ter med državo in združenji ter celotno civilno družbo.

S samim obstojem različnih združenj s podobnimi cilji se postavlja veliko odprtih vprašanj, hkrati se kažejo velike možnosti in potenciali. Prva faza, ki pelje k skupnemu sodelovanju, je spoznanje združenj med seboj, še posebej njihovih ciljev in načina delovanja. Nekateri skupni projekti na karitativni, vzgojno mladinski ravni že sedaj kažejo dobre rezultate.

Kljub jasnim stališčem 2. vatikanskega koncila, da Cerkev predstavlja celotno občestvo – tako verniki kot kleriki oziroma vodstvo Cerkve, je v slovenskem prostoru še vedno živo prepričanje o dveh polih v Cerkvi: hierarhija in verniki laiki. Med uradno (službeno) Cerkvijo in laičkimi necerkvenimi organizacijami trenutno obstaja minimalno sodelovanje, ki ne prerašča dveh bregov v Cerkvi. Izoblikovano stališče o vlogi krščanskih laikov, ki bi zaživel v praksi, ter večje zaupanje v dobre namene krščanskih laikov je pogoj za vsak dialog med hierarhijo in verniki. Posvečeni so nezaupljivi do laikov, do njihovega odnosa

do Cerkve. Vseskozi je prisoten strah, da bi s svojo aktivno vlogo v Cerkvi in družbi podirali občestvo in »prilagajal« nauk Cerkve. Verjetno so na ta strah vplivale tudi različne negativne izkušnje v nekaterih zahodnoevropskih državah.

Najbolj, kar pograša sedanje slovensko cerkveno občestvo, je dejaven dialog med duhovniki, laiki in škofi na enakovredni ravni, predvsem med laiškimi organizacijami in cerkvenim vodstvom na vseh ravneh. Takšno možnost nudijo pastoralni sveti na škofijski ravni, ki jih priporoča tudi Posinodalna spodbuda o krščanskih laikih.⁵

Ustvarjanje skupnosti najprej znotraj Cerkve, tako s strani vodstva Cerkve kot s strani vernikov laikov, je temelj pri gradnji odnosov med Cerkvijo in državo. Zgraditi občestvo, ki sodeluje, terja največ napora, vendar je tudi najosnovnejša in najtrdnjša začetna pozicija za življenje navzven. Na to bi se morala celotna Cerkev najprej osredotočiti.

Cilji in interesi civilne družbe katoličanov pri vzpostavitvi ugodnih razmer za dejavno družbeno sobivanje se ne razlikujejo od interesov drugih državljanov. Vsak državljan si želi pravični pokojninski, zdravstveni in socialni sistem, dobro šolstvo, kjer se bodo otroci naučili predvsem širokega in iznajdljivega razmišljanja. Vsi si želimo rešitev stanovanjskega problema in brezposelnosti ... Razlika je le v tem, da smo kristjani zavezani k temu, da se zavzemamo za reševanje skupnih vprašanj in problemov v luči evangeljskih vrednot in ljubezni do bližnjega. Ne

moremo biti zadovoljni le s svojim ugodjem, temveč smo zavezani k temu, da vedno mislimo tudi na druge.

Najpomembnejše je, da smo sposobni prerasti miselnost o nezmožnosti skupnega delovanja in sodelovanja zaradi različnih predsodkov in predstav. Prav pluralnost v mišljenju in delovanju ter medsebojno spoštovanje in zaupanje so izziv za nove možnosti in uresničitve.

BIBLIOGRAFIJA

- ☞ **METOD BENEDIK**, *Laiki – soudeleženci pri odrešenjskem poslanstvu Cerkve skozi čas*, v: BV 1987, 221–230.
- ☞ **CIVILNA DRUŽBA V SLVOENIJI IN EVROPI** – *Stanje in perspektive* (zbornik referatov ob znanstvenem srečanju), SAZU, 23. marca 1999, Ljubljana: Društvo Občanski forum v sodelovanju za založbo FDV, 1999.
- ☞ **BOGDAN DOLENC**, *Teologija laikata 2. vatikanskega cerkvenega zbornika*, v: BV 1987, 231–240.
- ☞ **JANEZ PAVEL II.**, *Posinodalna apostolska spodbuda o krščanskih laikih*, CD 41, Družina, Ljubljana, 1989.
- ☞ **JANEZ JUHANT**, *Sto let katoliškega družbenega nauka*, v: Janez Juhant – Rafko Valenčič, Družbeni nauk Cerkve, Mohorjeva družba Celje, Celje 1994.
- ☞ **TARAS KERMAUNER**, *Krščanstvo, civilna družba in slovenstvo*, Društvo Pot, Ljubljana: Salve, 1996.
- ☞ **BORUT KOŠIR**, *Združenja vernikov v določilih novega zakonika*, v: CSS 25 (1991) 9–10, 158–159.
- ☞ **LEON XIII.**, *Rerum novarum (1891)*, v: Janez Juhant – Rafko Valenčič, Družbeni nauk Cerkve, Mohorjeva družba, Celje 1994.
- ☞ **LOJZE ŠUŠTAR**, *Vzgoja laikov za*

PROSTOR ZA LAIŠKO DELOVANJE

- odgovornost*, v: CSS 12 (1978) 11–12, 163–165.
- ☞ **MOVEMENTS IN THE CHURCH** (Proceedings of the World Congress of the Ecclesial Movments, Rome, 27 – 29 May 1998), Pontificum Consilium pro Laices, Vatican City 1999.
- ☞ **ODLOK O LAIŠKEM APOSTOLATU** (splošni uvod), Koncilski odloki, Ljubljana 1995.
- ☞ **PASTORALNA KONSTITUCIJA O CERKVI V SEDANJEM SVETU** (splošni uvod), Koncilski odloki, Ljubljana 1995.
- ☞ **PIJ XI., Okrožnica Ob štirideset letnici (1931)**, v: Janez Juhant – Rafko Valenčič, Družbeni nauk Cerkev, Mohorjeva družba, Celje 1994, 69–107.
- ☞ **VINKO POTOČNIK**, *Dvojna vloga laikov – v Cerkvi in družbi*, v: BV 1987, 241–249.
- ☞ **IGOR SENČAR**, *Kakšno naj bo mesto laikov v Cerkvi?*, v: CSS 30 (1996), 1–2, 4–5.
- ☞ **ANTON STRES**, *Cerkev in država*, Družina, Ljubljana 1998.
- ☞ **ANTON STRES**, *Oseba in družba*, Mohorjeva družba, Celje 1991.
- ☞ **RAFKO VALENČIČ**, *Inkarnacija duhovnih gibanj v naš prostor*, v: CSS 20 (1986) 1–2, 5–7.
- ☞ **RAFKO VALENČIČ**, *Verske organizacije nekdanj in danes?*, v: CSS 25 (1991) 9–10, 148–150.
- ☞ **ZAKONIK CERKVENEGA PRAVA**, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1983.

Opombe:

¹ Igor Senčar: *Kakšno naj bo mesto laikov v Cerkvi?* V: *Cerkev v sedanjem svetu* 30 (1996) 1-2, 5.

² V različnih socialnih okrožnicah od Leona XIII., ki je izdal prvo delavsko okrožnico *Rerum novarum*, do današnjega časa se je počasi iz konkretnih družbenih in zgodovinskih razmer in potreb razvijala ideja o vlogi krščanskih laikov v družbi in Cerkvi.

³ Prim. Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu, Odlok o laiškem apostolatu, Dogmatična konstitucija o Cerkvi.

⁴ Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1987), Apostolsko pismo o dostojanstvu •ene (1988), predvsem pa Posinodalna spodbuda o krščanskih laikih (1989).

⁵ Prim. KL, 15.

Igor Vovk

DRUŠTVO MMM – STIČIŠČE MLADIH

Naši vtisi o posinodalnem delu duhovnikov in laikov:

Od sinode do danes smo zasledili s strani duhovnikov, da si želijo spremembe. Začutili smo, da si želijo resnejše sodelovanje z laiki. Čuti se neka volja po spremembah. Čuti se volja po tem, da bi nas laike aktivneje vključili v dogajanje Cerkve.

Na žalost pa na obzorju še ni vidnega kakšnega bistvenega premika. Zdi se, kot, da v isti sapi, ko Cerkev ugotavlja, da bo treba aktivneje vključiti laike, pozablja, da je tu potreben svež, nov pristop Cerkve.

Zdi se nam dobro:

- posamezni duhovniki so začutili današnji čas in se pravilno obnašajo do mladih ter se nam tako uspejo približati, da so pravi pričevalci,

- Cerkev je spoznala, da lahko veliko dela opravimo tudi laiki,

- čuti se pripravljenost oditi izven svojih zidov in se veliko bolj odpreti občestvu,

- dobro opravljata vlogo največja katoliška medija v Sloveniji: Ognjišče in Družina.

Zdi se nam slabo:

- Cerkev se ne zaveda pomena številnih društev, organizacij, ki delujemo na terenu s praktično nevernimi tam kjer

Kristusova besede zagotovo ne seže: tu se spopadamo praktično brez organizirane pomoči s strani Cerkve – večkrat ostanemo brez besed. In tu vidimo največjo težavo – saj bi radi pomagali in premikali stvari naprej, a sami ne bomo zmogli.

Da osvetlimo težave, ki jih vidimo, se bomo omejili le na najhitreje rastoč in največji medij – INTERNET. Prav tu ugotavljamo preveč neizkoriščenega prostora s strani Cerkve. Zavedati se moramo, da se tu zadržuje iz dneva v dan več populacije.

V društvu MMM – stičišče mladih smo se med drugim odločili predstavljati naše krščanske vrednote tudi prek interneta. Ker preko internetnih forumov, klepetalnic intenzivno poteka tudi dialog z nevernimi menimo, da je to eden izmed komunikacijskih orodjih, na katerem bi morala Cerkev še intenzivneje delati v prihodnosti.

Že predolgo časa smo se začeli zavedati velike priložnosti spletnega medija, kjer ni urednikov in cenzorjev, postavljenih s strani stare politične elite. Večina t. i. neverujočih sogovornikov ima

zelo nizko raven izražanja. Pri tem se pojavljajo žaljivke in predvsem laži, s katerimi je prežeto mnenje večine t. i. ateistov. V dialogu pa laik ali duhovnik s strpnim tonom in sprejemajočim načinom vse te laži in predsodke sistematično zavrže in demantira, saj ima na voljo veliko več prostora kot v pičlo odmerjenem prostoru v časopisu, pa še to navadno v rubriki »pisma bralcev«. Zato smo postavili internetne forume, na katerem sodeluje tudi nekaj duhovnikov in pri tem smo prišli do naslednjih izkušenj:

Nemotiviranost laiških teologov

Kljub temu da delo in poklicna pot laiških teologov v državi še ni sistemsko urejena, vidimo ravno njih kot neposredno poklicane in daleč najbolj strokovno usposobljene za sodelovanje na teh spletnih forumih. Gre za to, da obstaja zelo veliko število spletnih forumov (www naslovi so dostopni v društvu MMM), na katerih aktivno in pasivno sodeluje zelo veliko število ljudi. Empirično ugotavljamo, da obstajajo forumi, kjer se sistematično spodbuja nestrpnost proti RKC in njenemu hierarhičnemu vrhu. Menimo, da je toleriranje tega nedopustno. V društvu nas je premalo, kljub temu pa jih kar nekaj organizirano preživi po cele dneve na

internetu, kjer skušajo dati svoj prispevek k objektivnejšemu in širšemu pogledu na Cerkev in civilno družbo v Sloveniji na vseh frontah spleta – torej tam, kjer se nestrpnost dogaja.

Ne vemo, kje je razlog za tako nemo pasivnost katoliških teologov in študentov teologije, ampak poleg nekaj posameznikov jih več praviloma skoraj ni zaznati. **Predlagamo vodstvu in odgovornim, da pripravi organizirano skupino čim več oseb s primerno strokovno podkovanostjo.**

Pohvale vreden je tudi spletni forum RKC, katerega vodi p. Branko Cestnik, vendar je to žal le kaplja v morje. **Menimo, da moramo verniki priti na forume, kjer se širijo laži in nestrpnost proti Cerkvi in povedati resnico ter tako očitno vplivati na pluralizacijo medijskega prostora in tako k jasnejši, pravičnejši in predvsem realnejši podobi Cerkve na Slovenskem.**

Internet v dejanskem pomenu besede je velika možnost in potencial. Treba pa se je primerno organizirati in sistematično začeti oznanjati, zagovarjati in braniti resnico tam kjer se mladi in starejši zadržujejo. Torej, treba je stopiti ven.

Mislimo, da bi bila velika škoda, če tega ne bi znali ali hoteli izkoristiti.

Veselimo se novih izzivov!

MEDIJI

Andrej Arko

Katoliški mediji na Slovenskem

Ob petdesetletnici verskega tednika smo lahko v raznih intervjujih in spominjanjih prebrali, kako hudo je bilo nekdanj, ko je komunistična oblast na vse mogoče načine omejevala katoliški tisk. Toda naj se sliši še tako nesmiselno: to je vendarle imelo tudi dobro stran. Ta tednik in njen predhodnik sta bila zelo brana in nadvse cenjena, ker sta bila dolgo časa edini katoliški medij. Ni bilo malo bralcev, ki so ju bili vajeni prebrati do zadnje vrstice. Skratka, ob vseh nagajanjih zastran naklade, papirja, »vmešavanj v politiko« sta imela že zaradi svoje edinstvenosti izreden vpliv.

Danes izhaja slovenski katoliški tisk v zelo povečanem obsegu, hkrati se je pa okoli njega pojavila še cela plejada najrazličnejših katoliških glasil, od katerih vsako pokriva kakšno področje ali več področij, kakršna skuša zaobseči tudi sam. Pri tem se ta glasila tematsko prekrivajo med sabo in si seveda veselo konkurirajo, kar pa ne dviga toliko njihove

kakovosti, kolikor bolj bega bralce. Pa to so samo glasila, ki jih izdajajo posamezne katoliške ali njim sorodne založbe. Kje pa so še vsi drugi katoliški mediji! Saj jih je skoraj toliko, kot je župnij, raznih združenj in redovnih skupnosti. Že samo pogled na mizo (ali celo mize) pod korom v kaki mestni cerkvi pove, da je katoliških glasil odločno preveč. Saj kar nekaj časa traja, da prebereš samo njihove naslove. Ne smemo pozabiti tudi na podobna glasila v zamejstvu in izseljenstvu. Na dlani je, da vsa ta glasila ne morejo biti enako kakovostna. Nekatera imajo sploh težave s slovenščino, da o kičasti likovni opremi pri nekaterih ne zglubljamo besed. Vsekakor pa vsebine teh glasil, četudi bi bile vse zanimive, ne morejo priti med bralce, ker jih ti zaradi prevelike množine preprosto nimajo časa prebaviti. Samo primer: po eni strani je na voljo vrsta najrazličnejših glasil, namenjenih teološkim razpravam, krščanski duhovnosti, kulturi itd., po drugi strani pa slovenski katoliški

izobraženci ne premorejo učinkovitega, odmevnega in odzivnega kulturnega mesečnika. Posebno poglavje so seveda denarno stanje teh glasil in viri, ki morajo pokrivati njihovo nedonosnost. Skratka, za začetek se zdi bistveno, da bi se poskušali ujeti v splošnem strinjanju, da je katoliških tiskanih medijev preveč. Šele potem bi se mogli pogovarjati, kako omejiti takšno vrtičkarstvo (npr. z opuščanjem nekaterih izdaj, zmanjševanjem pogostnosti njihovega izhajanja, z združevanjem ali stapljanjem več glasil v eno močno in prepoznavno revijo itd.).

Kar zadeva katoliške elektronske medije, seveda ni mogoče reči, da jih je preveč. Če odštejem naš cerkveni radio, posamezne verske vsebine kar uspešno gostujejo tudi na drugih radijskih postajah, najbolj sistematično seveda na nacionalni. Televizija pa je, na splošno, seveda premalo izkoriščena. Že če vzamemo v

precep redno polurno versko oddajo nacionalne televizije, je mogoče reči, da so njene minute prevečkrat premalo učinkovite in izrazite. Predvsem oddaja ni kos sprotnemu odzivanju na dogodke. Dostikrat gledamo in poslušamo o dogodkih, ki so se zgodili več kot teden dni pred tem. Pogosto v oddaji predvajajo tudi mašila, po dvajset minut ali celo pol ure dolge bloke s sicer tehtno umetnostnozgodovinsko tematiko, ki pa ne sodi v aktualno informativno oddajo. Privoščijo si celo, da vsako leto za ves mesec prepustijo predvajalni čas drugim oddajam. Nenazadnje se oddaji tudi po nepoenteni izvedbi pozna, da jo dela vsakokrat drug režiser in da je poligon za urjenje mladih.

Seveda, najlaže je kritizirati. Vendar če so kritična stališča večinska in če se da o njih kolikor toliko poentiti, potem je to lahko že prvi korak k izboljšanju.

Jože Bartolj

RADIO OGNJIŠČE

8 let delovanja

Po osmih letih delovanja edinega dnevno informativnega medija z »druge« strani lahko pridemo do nekaterih sklepov:

1. Radio Ognjišče (RO) je v javnosti dobro prepoznaven.
2. Še vedno pridobiva na pomenu in poslušnosti.
3. »Je glas vpijočega v puščavi« ostalih medijev.

Da je radio dobro prepoznaven, je pokazala raziskava, ki je bila naročena in objavljena (dosegljiva na radijski spletni strani). Ta RO uvršča na tretje mesto takoj za dvema nacionalnima programoma. Ljudje večinoma vedo, za kakšno postajo gre in kaj ponuja. Seveda pa zaradi polarizacije našega političnega prostora večkrat prihaja do posploševanja in premalo kritičnosti ... (tudi Evangelij eni zavestno odklanjajo).

Poslušnost se z leti povečuje, počasi a vztrajno, tako kažejo raziskave, kljub poplavi različnih komercialnih, lokalnih, radijskih postaj, ki jih je trenutno v Sloveniji preko 70. To pravzaprav niti ni čudno, saj z oddajniško mrežo RO pokriva preko 90 % prebivalstva Slovenije. Take pokritosti nima poleg nacionalnega radia nobena druga postaja. Da ima RO zvesto in stalno publiko, kažejo tudi javne prireditve, ki so nadpovprečno dobro obiskane glede na

ostale. To kaže tudi število Prijateljev RO (11.000), ki vsak mesec denarno podpirajo obstoj radia. Morda so ti zanesenjaki pravzaprav tisti, ki se zavedajo, da je za pluralizacijo slovenskih medijev treba tudi nekaj storiti in ne samo govoriti o tem ...

RO je dnevno informativni medij, ki oddaja svoj program 17 ur in pol, 365 dni v letu. Edini skuša ponujati novice iz druge politične »poloble«. Informativni program Radia Ognjišče ne more konkurirati obstoječim informativnim obrazcem nacionalnega radia ali lokalnim radijskim postajam, ampak skuša biti zvest načelom Evangelija. Ne more konkurirati tudi zato, ker ima vsega skupaj 18 redno zaposlenih, kar je v primerjavi z nacionalnim radijem zanemarljivo. Poleg tega naj opozorim, da moramo vsi državljani javni RTV hiši plačevati prispevek. To je neka oblika davka. Ker pač imaš radio in TV, **moraš** plačati prispevek za javno dobro. Vse lepo in prav. A zakaj ne bi bil tudi RO javno dobro in bi tudi sam prejemal sredstva glede na izračunano poslušnost ...? Ampak zdaj smo v tako absurdni situaciji, da javni RTV hiši plačujemo prispevek, nismo ji prirezali kril pri oglaševanju, za nameček pa nacionalna RTV hiša niti svojih obveznosti ne

poravnava. Tudi RO je bil nekaj časa v finančni stiski, pa takrat državi še na misel ni prišlo, da bi RO oprostila davka ... Torej je "nacionalka" v tem trenutku privilegirana.

RO je glas vere, glas slovenstva in glas svobode! Te so besede ljubljanskega nadškofa dr. Franca Rodeta, ki nam dajo misliti, katere novice imajo v programu RO večjo težo. Veliko pozornost gotovo namenja cerkvenim novicam, kjer je odkril vrzel v medijski ponudbi. Ljudi še kako zanima dogajanje v slovenski in vesoljni Cerkvi. Z RO pa je Cerkev na Slovenskem prvič dobila možnost, da na dnevno informativnem področju pričuje o sebi! Zato se ni več bati, da bi nekateri pomembni cerkveni dogodki ostali brez odmeva v javnosti oz. da se javnost ne bi mogla prepričati, kaj se je tam resnično povedalo, brez besed, iztrganih iz konteksta, kot to zasledimo pri poročanju nekaterih ostalih medijev, ki večinoma niti cerkvene terminologije ne poznajo.

Če gledamo človeka, je starost osmih let povezana z drugim razredom osemletke. Skratka – igro zamenjujejo knjige, znanje se v veliki meri vsrkava. Z vsem tem je povezana rast tako na telesnem kot duhovnem področju. In zdaj k tistemu vprašanju, ki se postavlja. Je RO zadosti dober ali bi lahko bil boljši?

Vedno bi lahko bil boljši! Seveda pa moramo pogledati na stvar celostno. Veliko je še možnosti, ki se ponujajo, veliko projektov, ki čakajo na uresničitev. V svetu, v katerem živimo, se največ stvari začne in konča, kje drugje, kot pri denarju. Ko bo tega več, bo več tudi sodelavcev,

ki bodo lahko skrbeli za več različnih področij, pokrivali nekatera, ki so do zdaj manj pokrita. Gre za nekakšen začaran krog, ko so vzroki in posledice med seboj povezani. Več ljudi pomeni na eni strani pestrejši program in zato tudi več poslušalcev, vendar pa hkrati tudi več stroškov in potrebnih programskih sredstev. Morda bi bilo zato smiselno razmišljati o nekem namenskem skladu, ki bi bil namenjen projektom, ki bi jih potem uveljavili oz. predvajali na RO. Morda bi tak sklad za podpiranje demokratični projektov lahko osmislilo prav Društvo katoliških laikov.

Tukaj se mi odpira pogled tudi na sodelovanje z različnimi skupinami, povezanimi v Društvo slovenskih katoliških laikov. Namreč odprtost za skupne projekte mora biti vzajemna. Žal je velikokrat pripravljenost zgolj na jeziku. RO nudi največ, kar lahko, to je programski čas! Kako ga še bolje izkoristiti v korist slovenske družbe in posebno kristjanov v javnosti pa je odprto vprašanje za prihodnost!

RO bi torej lahko bil boljši, če bi imel več kakovostnih sodelavcev, ki bi pripravljali oddaje z različnih področij. Trdno sem prepričan, da se bo to zgodilo. Kdaj in na kakšen način, pa zaenkrat v taki politični situaciji ne moremo napovedati. Dejstvo pa je, da Slovenija ne bo nikoli več taka, kot je bila pred začetkom delovanja RO. V to sem trdno prepričan. Premaknili smo skalo, ki se je zdaj že obrnila, in trudili se bomo, da jo bomo obračali še naprej.

Marta Jakopič Kunaver:

Posinodalna razmišljanja o verskem tisku

Posinodalna razmišljanja naj bi se dotikala tem oziroma področij, ki jih je sinoda obravnavala bolj mimogrede, ali morda ni uspela najti konstruktivne rešitve, se pa tičejo problemov, ki so za Cerkev dosti pomembni. Tako področje je verski tisk. Marsikdo bo rekel, da ga je celo preveč, saj izhaja ogromno zelo specializiranih tiskov celo za različna gibanja znotraj Cerkve. To je resnica, vendar se je ta tisk razdrobil in pokriva po eni strani zelo majhne skupine, po drugi strani pa ogromna množica slovenskih krščanskih izobražencev, ki je nekoč že imela svojo revijo Tretji dan, ki se je razvila iz Biltena, zdaj ostaja brez svojega glasila, ker se z novim Tretjim dnevom ne more več identificirati. Proporcionalno vzeto je največji del krščanskih izobražencev tehnične smeri. Ti navadno nimajo klasične izobrazbe in jih zato zanimajo predvsem aktualne teme in razmišljanja: v politiki, umetnosti in poljudni znanosti, poljudne medicinske in etične teme, aktualne teme v Cerkvi. Tretji dan je nekdanj pokrival vsa ta področja in je bil večji del berljiv za vse študente in izobražence. Tisk je toliko vreden in zares koristi, v kolikor ga ljudje dejansko berejo. Tretji dan je postal "revija za elito", praktično neberljiv za veliko večino prejšnjih bralcev. Ustvariti ostro specializirano revijo za "klasike" v času

ko že zaradi pomanjkanja časa ljudje zelo malo ali skoraj nič ne berejo, je bilo skrajno nemodro. Posebno, ker Nova revija tem istim "klasikom" objavlja tudi visoko specializirane teme krščanskega predznaka, in tu ni šlo za pomanjkanje možnosti objave. Zakaj je bila torej potrebna ta sprememba? Mislim, da je bila to huda napaka s strani tistih, ki so pri tem sodelovali, in tistih, ki bi to lahko preprečili, pa niso. Kadar gre za tako usodno spremembo, bi pričakovali več modrosti in demokratičnosti v Cerkvi na Slovenskem. Pričakovali bi vsaj predhodno anketo o branosti in priljubljenosti različnih tem in rubrik. Anketo o prihodnjih željah in pogledih na novo usmeritev. Vsega tega ob ukinjanju prvotne revije Tretji dan ni bilo. Bili smo samo priča vse prej kot krščanskemu medsebojnemu obračunavanju, kar sploh ni spadalo v Tretji dan in je bilo čisto interne narave. Mislim, da razen prizadetih to nikogar ni zanimalo. Splošno mnenje je bilo, da je bil torazlog privlečen za lase za ukinjanje Tretjega dne. Tisti, ki so bili za to odgovorni, so padli na izpitu. Čimprej bi morali zapolniti prazen prostor, ki je slovenskim krščanskim izobražencem v veliko škodo. Kje danes lahko slovenski krščanski izobraženec objavi ali prebere kritične obravnave teoloških, socioloških, psiholoških, medicinskih, filozofskih in

umetnostnih področij? In ne nazadnje tudi političnih. Družina, ki pokriva raznoliko publiko, predvsem preprostega človeka, ima zato nižji prag tolerance. Sicer nam ni znan njen kriterij presoje. Gotovo pa si želimo v tem kritičnem času tudi malo več samokritike. Z vsakim letom upada obisk novemberskih predavanj za študente in izobražence. Ne moremo se slepiti, da ni to tudi posledica umankanja skupnega časopisa ali revije, ki bi uspešna zbirati okrog sebe večje število študentov in izobražencev. To je že uspelo Tretjemu dnevu pod odličnim vodstvom prof. Zavričeve in prof. Kurinčiča. To danes uspeva tudi Novi reviji in je včasih uspevalo reviji »2000«. Tisku uspeva

povezovati določeno interesno skupino ljudi, ki z njim sodelujejo, in ki ga berejo. Zato vrnimo slovenskim krščanskim izobražencem njihove korenine, ki so jih po nemarnosti nekaterih izgubili!

Dala bi še nasvet: Tretji dan naj bi se združil z biltenom slovenskih katoliških izobražencev "Zrnom", ki sicer v zelo skrajšani obliki, ker se zdaj samofinancira, prinaša zelo aktualne teme in visoko kvalitetna razmišljanja. Naj bosta skupaj ali Zrno ali Tretji dan, naj bosta v tej skupni izdaji financirana tako, kot je bil do sedaj Tretji dan, in naj v prihodnje prevzmeta kulturno-informativno in povezovalno poslanstvo.

Avtorji prispevkov:

Justin Stanovnik, prof., urednik revije Zaveza

Bogdan Žorž, univ. dipl. psih., psihoterapevt, javni delavec

Boštjan Udovič, pravnik, društvo Bakla

dr. Peter Vencelj, ex. minister, javni delavec

Slavno Samotorčan, dr. stom., Svet katoliških laikov Slovenije (SKLS), SKI

Mirko Potočnik, Frančiškov svetni red Slovenije

Jože Lun, Neokatehumenatski center za Slovenijo

mag. Martin Lisec, Projekt Skala

Metka Klevišar, dr. med., Slovensko društvo Hospic

dr. France Cvelbar, Društvo Slovenksi katoliški izobraženci (SKI)

Andrej Grebenc, univ. dipl.ing., Svet katoliških laikov Slovenije (SKLS)

Vanja Kržan, prof. publicistka

Katja Lampe, dipl. teolog

Igor Vovk, Mavrični most maldih (MMM)

Andrej Arko, urednik revije Zvon

Jože Bartolj, urednik pri Radiju Ognjišče

Marta Jakopič Kunaver, slikarka in publicistka

Izveček iz pravil društva

7. člen: Naloge društva so:

1. vzpodbujati člane k osebnemu in skupinskemu študiju perečih družbenih vprašanj v krščanskem duhu,
2. prirejati predavanja, seminarje in pogovore za člane društva, za ostale pa v skladu z veljavnimi predpisi in v okviru dejavnosti društva,
3. organizirati posvetovanja o posameznih vprašanjih s področja dejavnosti društva,
4. organizirati posebne tečaje za stalno izobraževanje,
5. izdajati društvene publikacije v skladu z veljavnimi predpisi in posredno ali neposredno sodelovati pri drugih javnih obcih,
6. objavljati svoja stališča k aktualnim vprašanjem,
7. povezovati svoje člane s prirejanjem družabnih srečanj, izletov in drugih oblik medsebojnega spoznavanja,
8. sodelovati s podobnimi organizacijami doma in po svetu.

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI) je članica mednarodne organizacije **Pax Romana**, ki ima svetovalni status pri Združenih narodih v New Yorku, Genevi in na Dunaju pa tudi pri Unescu v Parizu.

Pax Romana, in z njo SKI, si prizadeva izražati moderno kulturo v luči krščanske vere z naslednjimi cilji:

- s filozofskimi, znanstvenimi in tehnološkimi prispevki sodelovati v dialogu, da bi ugotovili, kako bi bolje izrazili krščansko vero v okviru današnje kulture in kako bi obogatili kulturo z bogastvom verovanja,
- kritično analizirati glavne ideje in mite, da bi napredovali k svobodnejši, odprtejši in tolerantnejši družbi,
- prispevati k razvoju pravičnosti, svoboščin, človekovih pravic in pravic narodov s ciljem ustvariti mir,
- pospeševati teološko ustvarjalnost ob upoštevanju posebne pristojnosti poklicnih teologov,
- pomagati kritičnim skupinam kristjanov pri usklajevanju njihove zvestobe evangeliju in intelektualne ter moralne odgovornosti,
- pospešiti sodelovanje in dialog tako med skupnostmi različnih verskih tradicij kot tudi med verujočimi in neverujočimi,
- vspodbuditi kulturne stike, ki temeljijo na spoštovanju različnosti, odpravi nadvlade in diskriminacije ter na priznavanju pluralizma krščanskih občestev.

VSEBINA

BESEDA UREDNIKA

DUHOVNO POGLABLJANJE IN SAMOSPRAŠEVANJE

Justin Stanovnik
BITI RESNIČEN

Bogdan Žorž
SLOVENSKI KATOLIŠKI IZOBRAŽENEC MED VERO, TRADICIJO IN STRAHOM

Boštjan Udovič
KRITIKA KOT NOSILEC RAZVOJA

dr. Peter Vencelj
KRISTJAN IN SLOVENSKA DRUŽBA

Slavko Samotorčan
SLOVENSKI KRISTJAN V ISKANJU SVOJE IDENTITETE

Mirko Potočnik
"VRTIČKARSKO RAZMIŠLJANJE" KOT DUHOVNA RAKASTA RANA V CERKVI

Jože Lun
KDAJ BODO VIDNE SPREMEMBE, KI JIH NAROČA SKUPNI DOKUMENT PLENARNEGA ZBORA CERKVE NA SLOVENSKEM

mag. Martin Lisec
POVABILO K "OPERATIVNEMU REALIZMU"

Metka Klevišar
NEKAJ MISLI O TEM, KAR SE MI ZDI BISTVENO ZA MOJE (NAŠE) KRŠČANSTVO

dr. France Cvelbar
VRTIČKARSTVO, OVIRA ZA USPEŠNO DELOVANJE LAIKOV

PROSTOR ZA LAIŠKO DELOVANJE

Andrej Grebenc
PRISPEVEK K ISKANJU TEMELJEV ZA BOLJŠE SODELOVANJE IN SPORAZUMEVANJE V CERKVI NA SLOVENSKEM

Vanja Kržan
POSVETOVANJE ALI SOODLOČANJE?

Katja Lampe
KATOLIŠKI LAIKI V PUBERTETI?

Igor Vovk
DRUŠTVO MMM - STIČIŠČE MLADIH NAŠI VTISI O POSINODALNEM DELU DUHOVNIKOV IN LAIKOV

MEDIJI

Andrej Arko
KATOLIŠKI MEDIJI NA SLOVENSKEM

Jože Bartolj
RADIJO OGNJIŠČE 8 LET DELOVANJA

Marta Jakopič Kunaver
POSTSINODALNA RAZMIŠLJANJA O VERSKEM TISKU